

Pengevirke

MERKUR
ANDELSKASSE

ENERGIRENOVERING

Godt for klima og pengepung

Merkurs kunde Natalie har ikke længere ondt i maven over varmeregningen.

☉ Side 10-12

TEMA: FÆLLESSKABER

Fællesskabets DNA

Hvad ved forskningen om fællesskabers betydning for mennesker?

☉ Side 16-21

TEMA: FÆLLESSKABER

Det bæredygtige liv

Drømmen lever i det nystartede bofællesskab Sjællandsk Muld.

☉ Side 28-31

LEDER

En hyldest til fællesskaberne

I Merkur er fællesskaber rigtig vigtige. Vi er selv grundlagt på et fællesskab, på andelstanken, som giver et stærkt fundament for vores arbejde. Sammen med vores kunder og andelshavere arbejder vi for den samme mission om at give penge mening. Vi skubber på udviklingen af en bæredygtig og socialt ansvarlig verden. Samtidig er vi en del af et større netværk - eller fællesskab - af internationale pengeinstitutter, der deler vores værdier. Det giver både inspiration, gennemslagskraft og gejst, når vi er sammen om at skabe forandring.

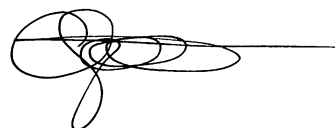
Andelsfællesskabet i Merkur betyder, at vi er demokratisk ejet af vores andelshavere. Mange af dem er endda også vores kunder. Når det går dem godt, går det også Merkur godt. Og går det godt for Merkur, er det til gavn for vores andelshavere. På den måde har vi et stærkt fællesskab, og alle er vi enige om, at pengene skal gøre gavn.

Fællesskabstanken er også central i Merkurs virke som pengeinstitut. Vi finansierer en række forskellige typer af fællesskaber ud fra den grundtanke, at mennesker har behov for at indgå i meningsfulde fællesskaber, der giver rum til udvikling og udfoldelse. I Merkur lægger vi vægt på, at mennesker kan tænke og handle frit, og at et fællesskab ikke skal påvirke andre mennesker eller miljøet negativt. Ud fra denne præmis finansierer vi en bred vifte af fællesskaber såsom bofællesskaber, socialøkonomiske virksomheder, bo-steder, sociale institutioner, foreninger osv., fordi vi mener, at de løfter væsentlige samfundsopgaver.

Fællesskabets sociale funktion er vigtig i sig selv, men der er også andre fordele. Som en af forskerne her i magasinet fortæller om, findes der eksempler på mennesker, der lever længere af den simple grund, at de indgår i stærke og meningsfulde fællesskaber. Det er tan-

kevækkende, at fællesskaber kan have så stor betydning for menneskers sundhed. Og så er der den grønne omstilling, hvor fællesskaber også er i forskningens søgelys, blandt andet fordi de kan gøre det nemmere at leve med en lavere klimapåvirkning.

Alt det kan du læse mere om i Pengevirke. Der er masser af gevinster at fremhæve, så det gør vi med magasinet her – vores hyldest til fællesskaberne.

Charlotte Skovgaard, administrerende direktør i Merkur Andelskasse

Pengevirke

Udgivet: November 2021 | **ISSN:** 1399-7734 | **Online ISSN:** 1901-2020 | **Udgives af:** Merkur Andelskasse

Redaktion: Liva Molin, lm@merkur.dk og Ann Hybertz Frandsen, ahf@merkur.dk (ansvarshavende) | **Layout:** Tobias Frost, studiofrost.dk

Forside: Svanholm Storkollektiv, Lau Thoft Haslund | **Tryk:** KLS PurePrint A/S | **Oplag:** 17.000 | **Udkommer:** To gange om året

Holdninger og synspunkter, der kommer til udtryk i de enkelte artikler og indlæg, er de pågældende forfattere selv ansvarlige for. De er således ikke nødvendigvis udtryk for redaktionens synspunkter.

Klimapåvirkning: Magasinet er trykt på 100% bionedbrydeligt papir og bionedbrydelig trykfarve. Med sin kombination af Cradle to Cradle-mærket, FSC-mærket og CO2-mærket sikrer vi desuden, at papiret kommer fra ansvarlige kilder, samt at selve trykningen af magasinet er sket på en CO2-neutral facon. Vores trykkeri KLS PurePrint får strøm fra vindmøller og leverer magasinet til os i ellastvogne.

LONGREAD

Fællesskabers betydning

Hør tre forskeres bud på, hvorfor fællesskaber er afgørende for os mennesker.

👉 Side 16-21

KUNDEHISTORIE

Fremtidens fødevarerbutik

Mød den økologiske og emballagefri fødevarerbutik LØS.

👉 Side 06-09

INVESTERING

Ny standard for bæredygtighed

Disclosure-forordningen viser vej i investeringsjunglen.

👉 Side 04-05

ENERGIRENOVERING

Godt for klima og pengepung

For Merkurs kunde Natalie er det slut med mavepine over varmeregningen.

👉 Side 10-12

FORENINGSKUNDER

Merkur understøtter foreningslivet

Et team af specialiserede rådgivere servicerer Merkurs foreningskunder.

👉 Side 13

KUNDEHISTORIER

Merkurs bæredygtige fællesskab

Mød fem af Merkurs bæredygtige, sociale og kulturelle erhvervs-kunder.

👉 Side 14-15

KULTUR & INSPIRATION

Merkur anbefaler

Grønne fællesskaber og kooperativ håndbog.

👉 Side 22

MERKUR FONDEN

Styrker fællesskaber

Tre eksempler på projekter, som Merkur Fonden har støttet det sidste år.

👉 Side 23

KLUMME

Om at flytte i bofællesskab

Lars Pehrson og Agnete Fredslund deler ud af erfaringer og overvejelser.

👉 Side 24-25

MERKURS BREVKASSE

Bæredygtig investering for alle

Spørg Merkurs eksperter om bæredygtig økonomi.

👉 Side 26

MERKUR KLIMAFOND

Nye ladestandere i Esbjerg

Merkur har nu også opsat ladestandere til elbiler i Esbjerg.

👉 Side 27

KUNDEHISTORIE

Drømmen om det bæredygtige liv

I bofællesskabet Sjællandsk Muld er de første beboere lige flyttet ind.

👉 Side 28-31

DEBAT

Demokratiske virksomheder

Danmark skal med på den erhvervsdemokratiske bølge, skriver tænketank.

👉 Side 32-33

NYHEDER

Nyt fra Merkur

Mærkedag for værdibaserede banker, to nye chefer og opstilling til repræsentantskab.

👉 Side 34-35

 INVESTERING

EU-standard for bæredygtighed viser vej i investeringsjunglen

EU har skabt en fælles standard for bæredygtige investeringer. Den såkaldte disclosure-forordning er god at kende, for den skal gøre det lettere at gennemskue, hvad du som investor sætter dine penge i, og hvor bæredygtig dine investeringer faktisk er.

Af Rie Helmer, Pengevirke

Forestil dig en tur i det lokale supermarked. Du vil gerne købe bæredygtige dagligvarer. Men ved køledisken og shampoo-hylden bliver du overvældet af alle de forskellige mærker, der burde vise dig vej: Nøglehullet, Svanemærket, Ø-mærket, Blomster-mærket, FSC, MSC og mange flere.

Noget lignende er i spil, når varen er aktier og obligationer, og du gerne vil investere så bæredygtigt som muligt. Produkterne er blevet kaldt alt lige fra 'ansvarlige' til 'grønne' eller 'ESG screenede', men fordi det kan være uigennemskueligt, hvad de forskellige mærkater dækker over, er der risiko for greenwashing – altså at du bliver snydt, fordi produkterne markedsføres som mere bæredygtige, end de faktisk er.

Bæredygtighed skal være gennemsigtig

Det har fået EU til at iværksætte en ny anti-greenwashing mærkningsordning for finansielle produkter. Ordningen, som kom i marts i år, er en del af EUs investorbeskyttelsesregler. Den hedder Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR), eller forkortet på dansk: Disclosure-forordningen. Helle Juul

Lynge, investerings- og pensionschef i Merkur Andelskasse, forklarer navnet således:

”Dis-close er det modsatte af close, som betyder lukket. Disclosure-forordningen betyder slet og ret, at alt skal lægges åbent frem.”

Formålet med ordningen er da også dels at gøre det helt gennemskeligt for investorer, hvad de sætter deres penge i, og dels at harmonisere området, så der er én fælles standard for bæredygtighed i hele EU.

Lotte Hansen, bæredygtighedsekspert i bl.a. Hansen & Ersbøll Agenda, er stor fan af den nye forordning:

”Jeg synes, det er visionært af EU. Kravene om bæredygtighed kommer ud i alle led, fordi investorerne vil stille krav til de store selskaber, som igen vil stille krav til deres underleverandører. Jeg tror, det kommer til at skubbe bagpå den grønne omstilling.”

Løbende grøn påvirkning

For Merkur Andelskasse er det noget lettere at leve op til de højeste krav om bæredygtighed, end det er for de fleste andre danske banker og kapitalforvaltere. For her har man allerede i årevis

arbejdet med at investere kundernes midler så bæredygtigt som overhovedet muligt.

”Vi arbejder sammen med de ypperste i verden, når det handler om bæredygtighed,” forklarer Helle Juul Lynge.

Samarbejdspartnerne tæller den danske kapitalforening SDG Invest, som tager udgangspunkt i FNs 17 verdensmål, når de udvælger aktier til porteføljen, og den hollandske bank Triodos, som har beskæftiget sig med bæredygtighed siden 80'erne.

”Det betyder eksempelvis, at de hos Triodos har helt styr på alle de data, der skal til for at dokumentere den højeste grad af bæredygtighed. Samtidig kontrollerer de løbende, at alle deres investeringsobjekter lever op til kravene, og de gør, hvad de kan for at påvirke selskaberne til hele tiden at blive bedre. De involverer sig, deltager i generalforsamlinger, hvor de stiller forslag og bruger deres stemmeret til at få mere bæredygtighed,” siger Helle Juul Lynge.

Den gode investering

Bæredygtighed er blevet et konkurrenceparameter blandt virksomheder, selskaber og kapitalforvaltere. Og trenden

Merkurs samarbejdspartnere er blandt de ypperste i verden, når det kommer til bæredygtig investering. Her ses den hollandske bank Triodos, hvis mørkegrønne produkter Merkurs kunder kan investere i.

FOTO: BERT RIETBERG VOOR J.P. VAN EESTEREN

med at investere bæredygtigt viser sig også i et øget antal kunder.

”Der er god grund til, at produkterne er så efterspurgt. Bæredygtige investeringer kan ikke alene svare sig miljø-mæssigt og socialt i form af en bedre verden, det er også en god investering i kroner og øre på den lange bane,” siger Helle Juul Lyng.

Grøn, grønnere, Merkur

Med den nye forordning er der kommet tre kategorier, som alle pengeinstitutter og fonde skal klassificere deres investeringsprodukter efter: en mørkegrøn kategori, hvor bæredygtighed er et integreret formål i investeringsstrategien, en lysegrøn, hvor bæredygtighed er én blandt flere kriterier og en farveløs, hvor bæredygtighed ikke er en del af investeringsstrategien.

En stor del af de danske banker og investeringsfonde vover ikke at certificere sig selv som mørkegrønne endnu af frygt for at tage munden for fuld. De forventer en endelig afklaring på, hvordan de præcise kriterier for den mørkegrønne kategori vil blive udformet, fortæller FinansWatch på baggrund af en gennemgang af de danske investeringsfondes grønne profiler.

Men Merkur Andelskasse kan roligt skilte med sin mørkegrønne certificering allerede nu. Her har penge alle dage været anset som katalysator for en bæredygtig verden, fortæller Helle Juul Lyng, og derfor har der altid været de højeste standarder for de investeringsprodukter, andelskassen har på hyldeerne. Merkurs erfarne samarbejdspartnere har desuden deres data på plads i forhold til at kunne leve op til

krav om dokumentation for den nye certificering.

”Det er modigt af Merkur at gå forrest med den mørkegrønne certificering. Det giver os mulighed for at se om et år, hvordan det er gået de virksomheder, hvor bæredygtighed ikke kun er en hygiejnefaktor, men en ægte drivkraft,” siger Lotte Hansen.

Og investeringskunderne får ikke alene mest mulig bæredygtighed for pengene.

”Der er to bundlinjer, når man investerer bæredygtigt. Den ene er den rent finansielle, som går ud på at få sine penge til at blive flere. Den anden er at gøre en positiv forskel i verden med de penge, man sætter i arbejde. Begge dele får man, når man investerer i den mørkegrønne kategori,” siger Helle Juul Lyng. ■

FAKTA

→ Disclosure... hvad for noget?

Disclosure-forordningen indeholder tre kategorier, der viser graden af bæredygtighed: En mørkegrøn, en lysegrøn og en farveløs. Fremover skal alle investeringsprodukter og -fonde klassificeres ud fra de tre kategorier, så det bliver nemmere at sammenligne og vurdere graden af bæredygtighed, når man investerer.

Den mørkegrønne kategori er den mest bæredygtige. Her er bæredygtige investeringer et erklæret mål, og det vil sige, at investeringen skal skabe positive forandringer for miljøet og samfundet generelt.

Den lysegrønne kategori er den delvist bæredygtige – her finder du investeringer, som fremmer bæredygtighed i form af miljømæssige og sociale forhold, men bæredygtighed er kun én af mange kriterier, der investeres efter.

Den farveløse kategori indeholder al resten, altså konventionelle investeringer, hvor bæredygtighed ikke er en del af formålet.

FOTO: LENE OUTZEN FOGHSGAARD

KUNDEHISTORIE

Velkommen til fremtidens fødevarerbutik

Af Lene Outzen Foghsgaard,
Pengevirke

Inspireret af sin fødeby Grenoble åbnede Frederic Hamburger i 2016 Danmarks første 100 procent økologiske og emballagefri fødevarerbutik. Udover at være en glødende fortæller for et meget mindre og bedre forbrug handler konceptet LØS om omtanke for den jord, vi lever på - og af.

Butikken åbner om en time. Giovanni, morgenvagten, har været i gang længe. Han fylder hylderne på gaden med dagens frugt og grønt; kæmpe salathoveder og squash og nyopgravede kartofler fra Svanholm Gods. Senere fylder han op indenfor med danske havregryn, linser og quinoa. Også beholderen med fransk rosmarin trænger til påfyldning. Det dufter flere meter væk. Alle tørvarer står i glas- og plastbeholdere med tappeåbning i bunden, for her kommer kunderne selv med deres emballage, eller låner det mod pant i butikken, og køber varer i løs vægt.

Vi befinder os i Saxogade i København, i butikken LØS, der er en 100 procent emballagefri og økologisk fødevarerbutik. Udover LØS på Vesterbro, er der en butik på Østerbro og en webshop, hvor ordrer bringes ud med byexpressens cykler inden for en radius af 10 km.

Frederic Hamburger og jeg sidder i baglokalet med hver vores kaffe, i keramikkrus, hentet i cafeen overfor. Nul engangsemballage, selvfølgelig, og vi

har knap nok sat os, før han begynder at tale. Og han taler meget. Frederic Hamburger er indehaver af og initiativtager til LØS, der åbnede sin første fødevarerbutik i september 2016. Dengang den eneste af sin slags herhjemme.

Han taler om det stadigt stigende forbrug, om indgroede vaner, manglende CO2-afgifter og ditto fly-kvoter. Han forstår ikke, hvor de politiske løsninger bliver af. De reguleringer, der skal begrænse overforbruget af planetens ressourcer. Visionen har været den samme siden begyndelsen, hvor LØS i 2016 rejste det største crowdfunding-beløb, der dengang var muligt på dansk jord, nemlig 350.000 kr. For de penge lykkedes det at realisere drømmen om landets første emballagefri fødevarerbutik, og målet var en butik på hvert gadehjørne, ligesom vi i dag ser det med 7-Eleven.

”Men danskerne er endnu ikke modne, så det arbejder vi på,” griner han og forklarer, at masterplanen nu hedder tre nye butikker i 2022 og hertil

kommer et stadig større samarbejde med både private og offentlige virksomheder om leverancer.

Den rette samarbejdspartner

Ønsket var at lave en forretning, der var gennemgribende bæredygtig, og det er lykkedes langt hen ad vejen. De penge, der blev rejst i 2016 via crowdfunding, var en væsentlig opbakning og opmuntring, fortæller Frederic Hamburger, men LØS havde også behov for en finansiel samarbejdspartner, der stod klar med lån, de rette værdier og troen på, at konceptet var levedygtigt. Derfor var Merkur Andelskasse et nærliggende valg.

”Det er penge, der er afgørende for, at vi kan omstille os, vel og mærke de gode penge. Hvis du ringer til din bank i dag, så kan rigtig mange rådgivere ikke svare dig entydigt på, hvor dine penge investeres. Da jeg planlagde LØS, krævede det en bank med samme værdigrundlag som mit. Jeg har været kunde i Merkur siden 2015.”

Mindre og bedre forbrug

Emballagefrie fødevarer hænger sammen med ønsket om at mindske mængden af affald, og her har Danmark en ærgerlig førsteplads med mest husholdningsaffald pr. indbygger i Europa. Hvor hver eneste dansker ifølge Dansk

Naturfredningsforening (tal fra Eurostat) i gennemsnit genererer 844 kg. affald om året, ligger tallet på 502 kg. for en gennemsnitlig europæer. På sidstepladsen ligger Rumænien med 280 kg. pr. indbygger - 67 procent mindre affald end både du og jeg genererer!

Frederic Hamburger kender godt de tal, og for ham er regnestykket simpelt. I Danmark skaber vi enorme mængder affald, fordi vi har et enormt forbrug. Løsningen hedder derfor et meget mindre og bedre forbrug. Keep it simple, som franskmændene siger. I hans hjemland har parlamentet i foråret 2021

FORTSÆTTES PÅ SIDE 08 →

FAKTA

Hvad er LØS?

LØS er en økologisk og emballagefri fødevarerbutik. Butikken står på fire ben:

- 1. Et mål om 100 procent reduktion af emballage** ud fra deisen: Den bedste emballage er den, du ikke skaber. Lige nu hedder tallet 80-85 procent, da nogle leverandører endnu ikke kan leve fuldt op til kravene.
- 2. Et mål om mindre madspild.** Når kunderne medbringer egen emballage, køber de mere præcise mængder. Hos LØS kan de fx købe frugt og grønt stykvis. Samtidig har LØS prisnedsatte varer, når de nærmer sig holdbarhedsgrænsen. Varer, der ikke er blevet solgt, gives videre til hjemløseorganisationer, og madspild er minimeret til 34 kg. om måneden, udelukkende frugt og grønt.
- 3. Et mål om 100 procent økologiske og biodynamiske varer** fra lokale producenter, hvor det er muligt.
- 4. Et mål om at være en socialøkonomisk virksomhed.** LØS samarbejder med Settlementet, en organisation, der hjælper socialt udsatte på Vesterbro. Gennem årene har LØS haft mange ansatte herfra.

FOTO: FRANCOIS DEBAIN

fremst en ny lov, der kræver udfasning af unødvendige plastemballager i alle landets supermarkeder, og mens politikerne har sagt, at mindst 20 procent i butikken skal være emballagefrit, har et borgerråd skærpet kravet til 50 procent. Den endelige procentsats ventes snart. Frederic Hamburger håber, at de danske supermarkeder vil følge efter.

Friske grøntsager kræver ny kultur

Et af de mange argumenter for emballering, som han ofte støder på, er, at holdbarheden forlænges, men det argument køber han ikke.

”Det handler om at have en højere rotation. Det med at købe ind til en hel uge ad gangen, hvor agurken forventes at holde en uge i køleskabet, det skal vi væk fra, så hellere besøge den lokale butik og købe frisk ind hver anden eller tredje dag.”

Franskmanden minder os om ferierne sydpå. Folk kommer hjem og er ovenud begejstrede for de lokale markeder, hvor de køber knasende friske grøntsager, der smager fantastisk, og det gør de, fordi der er omløb og rota-

tion på de markeder, forklarer Frederic. Han fastslår, at både kultur og handlemønstre herhjemme skal ændres, hvis vi vil opnå sydlandske tilstande. Samtidig er der skabt et system med emballering af vores fødevarer, der har krævet kæmpe investeringer, og det skal vi være villige til at nedlægge.

Nyt for danske kunder

Indehaveren af LØS fortæller, at han har mange udenlandske kunder, op mod 60 procent.

”Jeg er heldig at have de udenlandske kunder til at skubbe konceptet frem. Nøglen til at få flere danske kunder til at handle hos os er, at de skal ud af komfortzonen i supermarkederne. Her har de altid handlet, her er trygt. Folk skal nytænke måden at købe ind på. Prismæssigt kan LØS fuldt ud konkurrere med økologiske varer i andre danske supermarkeder, det vil jeg gerne slå fast. Det faktum, at vi har 100 procent økologi på hylderne og støtter lokale og mindre producenter gør dog, at indkøb hos os generelt bliver lidt dyrere.”

Han understreger, at det er et spørgsmål om at omprioritere vores forbrug

og bruge mere tid og lidt flere penge på indkøb, hvis vi vil være mere bæredygtige.

”De færreste danskere er klar over, at de i gennemsnit kun bruger 2 procent af deres samlede budget på mad. Det koster få ekstra procenter at leve mere bæredygtigt.”

Til sidst taler Frederic om håb. Ordet er iklædt den signifikante, glødende franske accent, der gennem interviewet har været tro følgesvend. Han forklarer, at håbet kommer af at handle, det oplever han jo selv.

”Vi er nødt til at lave vores systemer grundlæggende om og begynde at leve efter devisen: meget mindre og bedre forbrug. Jeg vil gerne inspirere til og støtte mine kunder i at skabe en mere bæredygtig fødevarerkultur med varer, der er produceret og leveret på en måde, der tærer mindst muligt på jordens ressourcer. Jeg har et håb om, at det lykkes. ■

♥ LØS er kunde i Merkur

“

Vi er nødt til at lave vores systemer grundlæggende om og begynde at leve efter devisen: meget mindre og bedre forbrug. Jeg vil gerne inspirere til og støtte mine kunder i at skabe en mere bæredygtig fødevarerkultur med varer, der er produceret og leveret på en måde, der tærer mindst muligt på jordens ressourcer.

Frederic Hamburger,
indehaver af og initiativtager til LØS

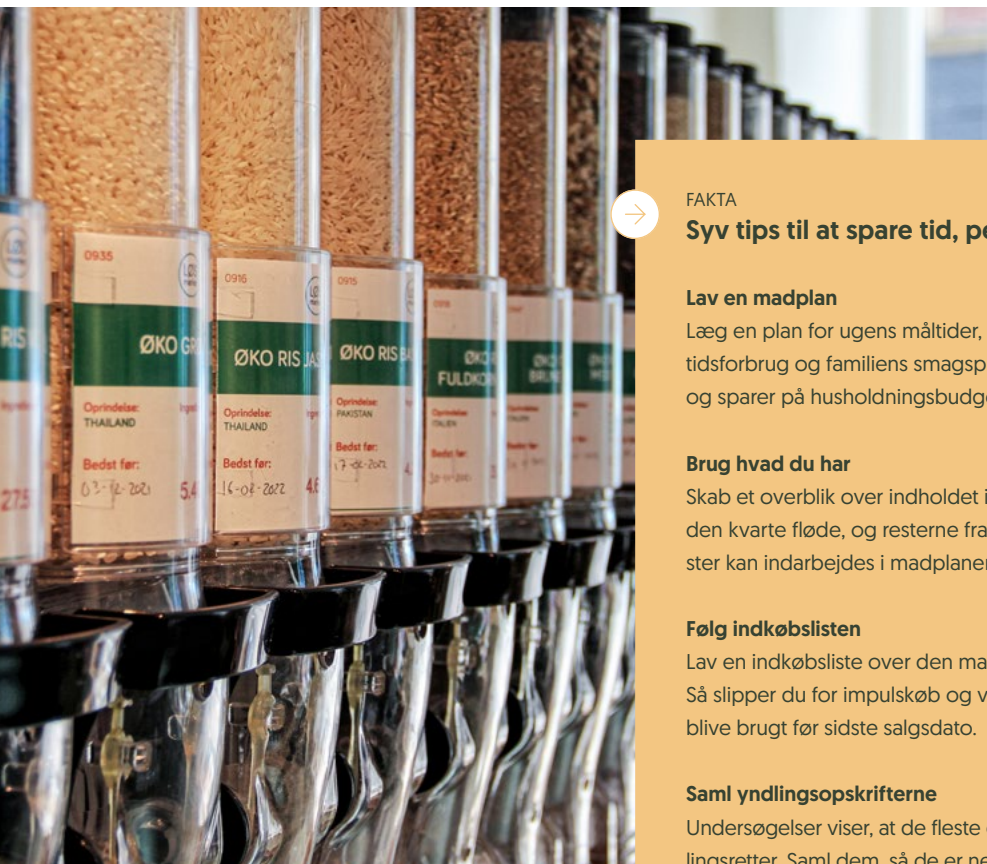
FAKTA

Engangsplastik på vej ud

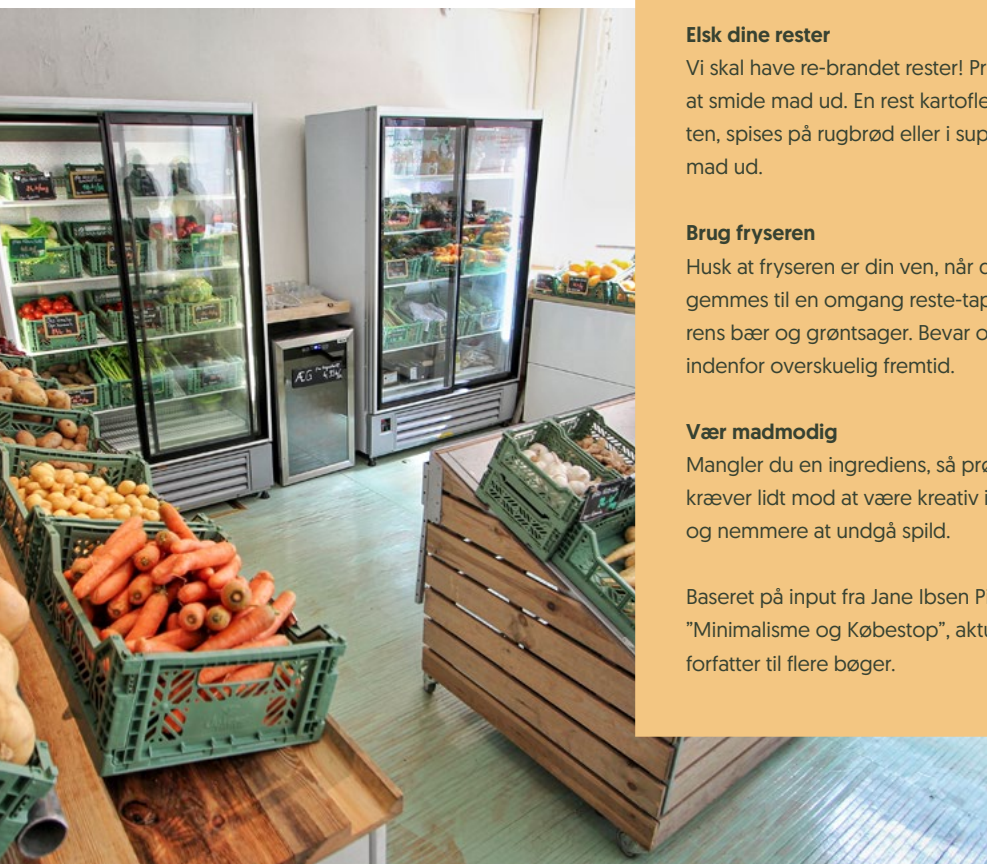
EU har fra juli 2021 vedtaget, at al engangsplastikbestik, vatpinde og sugerør af engangsplast forbydes. Samtidig er vedtaget et mål om at indsamle 90 procent af alle plastflasker senest i 2029 og en mere konsekvent anvendelse af princippet om, at forureneren betaler. Ifølge EU er mere end 80 procent af affald i havene plast, og de produkter, der er omfattet af lovgivningen, udgør 70 procent af alt havaffald.

FOTOS: FRANCOIS DEBAIN

FAKTA

Syv tips til at spare tid, penge og CO2 i køkkenet**Lav en madplan**

Læg en plan for ugens måltider, og sørg for at være realistisk omkring tidsforbrug og familiens smagspræferencer, det skaber mindre madspild og sparer på husholdningsbudgettet – panik take away sker kun sjældent.

Brug hvad du har

Skab et overblik over indholdet i køleskab og skabe; de trøtte grøntsager, den kvarte fløde, og resterne fra gårsdagens måltid. Overvej, hvordan rester kan indarbejdes i madplanen.

Følg indkøbslisten

Lav en indkøbsliste over den mad, du reelt mangler og hold dig til listen. Så slipper du for impuls køb og varer, der måske var billige, men ikke når at blive brugt før sidste salgsdato.

Saml yndlingsopskrifterne

Undersøgelser viser, at de fleste danskere kører med de samme 10-12 yndlingsretter. Saml dem, så de er nemme at gå til. Prøv en ny ret indimellem, når overskuddet er der, og hvis den er vellykket, så føj den til samlingen.

Elsk dine rester

Vi skal have re-brandet rester! Prøv at give dig selv den udfordring aldrig at smide mad ud. En rest kartofler kan fx laves til biksemad, ristes til salaten, spises på rugbrød eller i suppe. Det vækker kreativiteten ikke at smide mad ud.

Brug fryseren

Husk at fryseren er din ven, når det gælder madspild. De små rester kan gemmes til en omgang reste-tapas i fryseren, sammen med fx sommerens bær og grøntsager. Bevar overblikket over fryseren, så maden spises indenfor overskuelig fremtid.

Vær madmodig

Mangler du en ingrediens, så prøv at erstatte den med noget andet. Det kræver lidt mod at være kreativ i køkkenet, men det gør det også sjovere og nemmere at undgå spild.

Baseret på input fra Jane Ibsen Piper, initiativtager til Facebookgruppen "Minimalisme og Købestop", aktuel med podcasten "Minimalisme &..." og forfatter til flere bøger.

ENERGIRENOVERING

Slut med mavepine over varmeregningen

FOTO: KAHUNA FILMS

At dømme efter interessen er energirenovering af boligen blevet "det nye sort". Og fordelene er da også mange: Mindre energiforbrug, billigere opvarmning, bedre klimasamvittighed, højere boligværdi og – i Merkurs kunde Natalie Barrisøes tilfælde – mindre ondt i maven over et forslugent oliefyr.

Af Rie Helmer, Pengevirke

Tre smilende tændstikfigurer, malet sirligt på en sten, byder velkommen ude foran døren. Vi er hjemme hos Natalie Barrisøe og børnene Valentin og Mynte, der for et par år siden flyttede til landsbyen Kollerød i Allerød i Nordsjælland.

Dengang blev boligen varmet op af el-radiatorer på førstesalen og et gammelt oliefyr i kælderen. Oprindeligt var huset karryfarvet med røde vinduesrammer, men i dag er det malet i en varm beige, som mest af alt minder om farven på en café latte. Også indvendig har den nye ejer sat sit præg med tapet i fine mønstre på udvalgte vægge. Men spørger man Natalie Barrisøe selv, er boligens nye udseende dog ikke den største forandring fra dengang til nu. "Nej, den største forskel er helt klart, at jeg nu til vinter for første gang kan varme førstesalen op uden at blive ruineret," smiler hun.

Blankt nej til lån

Sådan var udsigterne ellers ikke, da Natalie Barrisøe efter en skilsmisse købte huset. Bænket ved bordet i haven fortæller hun om at være enlig mor og husejer med fast job som socialrådgiver. Om at forsøge at låne 20.000 kroner af sin daværende bank for at skifte den dyre olie- og elvarme ud til fordel for en ny varmepumpe. Og om at få et blankt nej.

"Det kostede 3.000 kroner om måneden at varme førstesalen op med de el-radiatorer. Og så frøs vi stadig. Oven i det var huset allerede blevet mere værd, end da jeg købte det, og jeg havde fast arbejde, så der var ingen god grund til, at jeg ikke kunne få det lån," forklarer Natalie Barrisøe.

Men et nej var et nej. Lige indtil en svoger satte Natalie Barrisøe i kontakt med Edmont Ala, som er områdedirektør, privat og bolig, i Merkur Andelskasse.

”Det var fantastisk at tale med Edmont første gang,” husker Natalie Barrisøe: ”Han gav mig ikke bare et lån, men forklarede mig det hele, så jeg forstod det. Det var første gang, jeg oplevede, at en bankrådgiver rent faktisk rådgav mig. Han hjalp med at finde den bedste løsning, som var mere omfattende og endda dyrere end den, jeg oprindeligt havde tænkt mig, han var med i kommunikationen med dem, der skulle levere og installere varmepumpen, og han fulgte op undervejs, så det blev til at overskue.”

Stigende interesse for energirenovering

På kontoret hos Merkur Andelskasse i København står Edmont Alas telefon da heller ikke stille ret længe ad gangen. Alle de cirka 70.000 oliefyr og 170.000 naturgasfyr i Danmark skal nemlig være udfaset i 2030, og Natalie Barrisøe er ikke den eneste, der har fattet interesse for Merkur Andelskasses rådgivning og lån til energirenovering. Efter spørgslen er støt stigende på begge dele, og det med god grund.

”Selv om det i gennemsnit nok tager 5-10 år før en varmepumpe er tjent hjem, kan det godt betale sig,” forklarer Edmont Ala. ”For som regel stiger boligens værdi, indeklimaet bliver sundere, det er godt for klimaet, og renten på det lån, vi tilbyder, bliver billigere, jo mere CO₂, du sparer klimaet for.”

Batter det noget?

For den enkelte boligejer kan der altså være klare fordele ved energirenovering. Og hos Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet forventer man, at Bygningspuljen, hvor boligejere kan søge om tilskud til energirenovering, samlet set vil nedbringe CO₂-udledningen med 700.000 ton i 2030.

Men nytter det virkelig noget i det store CO₂-regnskab at skifte sit olie- eller gasfyr ud med en varmepumpe eller

på anden vis at renovere boligen, så man sparer på energien?

Henrik Bisp er fagekspert indenfor bl.a. bæredygtighed og energi hos Videncentret Bolius. På trods af, at det er svært at opgøre tallene helt nøjagtigt – for eksempel har ikke alle huse i Danmark en energimærkning – så mener han, at de skridt, boligejere hver især kan tage for at nedsætte energiforbruget, tilsammen kan gøre en reel forskel for klimaet.

”Knap 40 procent af vores boligmasse er bygget i 60’erne og 70’erne. Dengang var der ikke det store isoleringskrav til vores boliger, så her er ret sikkert noget at hente,” forklarer Henrik Bisp, og fortsætter: ”Vi kan også se, at cirka 40 procent af den samlede boligmasse har energimærke E, F eller G. De tilhører altså den dårligste klasse indenfor energimærkning. Selv om det måske ikke batter voldsomt, hvis vi regner CO₂-besparelsen ud på den enkelte bolig, så er der et stort potentiale for at spare en hel del på energien i huse med den dårligste energimærkning,” siger han.

Energirenovering er formuesikring

I Merkur Andelskasse vil man meget gerne skubbe på den udvikling. Her kan kunderne få et Klimalån til udskiftning af varmekilde, hvor renten er billigere,

“**Selv om det i gennemsnit nok tager 5-10 år før en varmepumpe er tjent hjem, kan det godt betale sig. For som regel stiger boligens værdi, indeklimaet bliver sundere, det er godt for klimaet, og renten på det lån, vi tilbyder, bliver billigere, jo mere CO₂, du sparer klimaet for.**

Edmont Ala, områdedirektør, privat og bolig, i Merkur Andelskasse

FORTSÆTTES PÅ SIDE 12 →

MERKUR TILBYDER

→ Få et lån til energirenovering

Merkur hjælper gerne med at finansiere energiforbedringer i din bolig eller din virksomhed. Med et Klimalån kan du for eksempel skifte olie- eller gasfyr ud med en varmepumpe, installere solceller eller udskifte de gamle vinduer. På den måde kan du både spare penge og hjælpe klimaet.

☎ Kontakt din rådgiver i Merkur eller læs mere her:
merkur.dk/klimalaan

MERKUR TILBYDER

→ Prøv Merkurs energiberegner og se, hvad du kan spare

På Merkurs hjemmeside kan du indtaste din adresse og få forslag til de energiforbedringer, der passer bedst til din bolig. Du kan se, hvor meget det vil koste, og hvad du kommer til at spare – både i pengepungen og for miljøet. Derefter kan du sende beregningen direkte til din rådgiver og få en snak om dine muligheder.

☎ merkur.dk/energi

INFORMATION

Søg tilskud til energirenovering af boligen

Som kunde i Merkur Andelskasse kan du få et tilskud på 10.000 kroner hos Merkurs samarbejdspartner Totalkredit til udsiftning af dit oliefyr med en varmepumpe. Kontakt din rådgiver i Merkur og hør nærmere.

I Bygningspuljen kan du søge tilskud til energiforbedring af din bolig. Det kræver i de fleste tilfælde, at du har et energimærke på dit hus. Næste mulighed for at ansøge om tilskud er i 2022. Se mere på: sparenergi.dk/tilskud

Med Håndværkerfradraget kan du trække arbejdslønnen til energiforbedringer af din bolig fra i skat. Du skal dog være opmærksom på, at du ikke både kan få tilskud fra Bygningspuljen og håndværkerfradrag til samme projekt. Læs mere på skat.dk under Fradrag.

Du kan også tjekke for **lokale tilskud i din kommune**, f.eks. på din kommunes hjemmeside.

jo mere CO2 man sparer klimaet for. En reduktion af CO2-udledningen er nemlig det absolut vigtigste for Merkur.

”Det er en del af vores mission og vision,” forklarer Edmont Ala. ”Derfor låner vi også ud til energirenovering til boligejere i hele landet, også de steder, hvor andre banker måske ikke er helt så udlånsvillige. Men hvis du vil låne hos os, følger der automatisk rådgivning med. Du kan ikke bare låne til et nyt køkken eller badeværelse uden at tale med os om, hvorvidt det bedre kan betale sig med en energirenovering i stedet,” siger han.

I de fleste tilfælde kan det nemlig betale sig at udsætte køkkendrømmen lidt og tænke energirenovering før andre former for renovering. For selv om en ny varmepumpe eller isolering ikke på samme måde synligt forskønner boligen, så er energirenovering ofte en reel

form for formueforsikring for kunderne. En slags ”fremtidens valuta”, som Edmont Ala kalder det.

Hos videncentret Bolius har Henrik Bisp fundet data frem, der bekræfter billedet af, at energirenovering kan være en god langsigtet investering:

”Vi kan blandt andet se i en analyse lavet af ejendomsmæglerkæden Estate, at der faktisk bliver kigget på energimærkningen, når der handles bolig, og at mange har forbehold ved at købe et hus med en dårlig energimærkning. Det handler ikke bare om boligens værdi nu og her, men også om at sikre boligene til fremtidige generationer,” siger han.

Den iskolde førstesal

I Kollerød Landsby er Natalie Barrisøes elregning blevet langt mindre end tidligere, og i dag kan hele huset varmes op med den nye varmepumpe. Men det er

ikke så længe siden, at der stod et fyr i kælderen og gav Natalie Barrisøe ondt i maven.

”Jeg skulle hver gang finde 8.000 kroner med det samme, når oliefyrets tank var ved at være tom. Og selv om jeg så fik olie på, måtte børnene stadig sove i stueetagen hos mig om vinteren, fordi elvarmen på første sal ikke var nok,” husker hun.

Af samme grund er alle de naboer, der nysgerrigt kiggede ind og spurgte til håndværkerarbejdet undervejs hos Natalie Barrisøe, blevet mødt med et godt råd:

”Jeg har anbefalet hver og en at få en ny varmepumpe,” siger hun: ”Det er så nemt, for når først varmepumpen er installeret, er der ingen pludselige udgifter, og man slipper for den der ondt i maven, når oliefyret er ved at være tomt.” ■

Det kostede 3.000 kroner om måneden at varme førstesalen op med el-radiatorer. Og så frøs vi stadig.

Natalie Barrisøe,
kunde i Merkur

FOTO: KAHUNA FILMS

FORENINGSKONTI

I Merkur står vi på mål for vores foreningskunder

Vi understøtter foreningslivet ved at tilbyde foreningskonti til vores kunder. Det lyder måske ikke af noget særligt – men med til foreningskontoen kommer en service, som vi er stolte af.

FOTO: HENRIK WAGNER

I Merkur mener vi, at foreningslivet er helt centralt for vores samfund, fordi foreningerne værner om kerneværdier som fællesskab, lighed og oplysning. Vi har stor respekt for alt det arbejde og hjerteblod, der ligger i den enkelte forening, og derfor sætter vi en ære i at sikre, at foreninger ikke kommer i klemme i forhold til gældende lovgivning. Der er nemlig rigtig meget at holde styr på. Men i Merkur står vi på mål for, at hver forening har orden i penalkasse. Som foreningskunde bliver du betjent af et team af medarbejdere, der er specialiseret i foreninger. Vi har valgt at organisere det sådan, fordi foreningen på den måde altid kan være sikker på at få hjælp af en medarbejder, der kender til foreningsområdet, har fuldstændig styr på lovgivningen og kan sætte sig ind i foreningens behov.

Fair og gennemsigtige priser

I Merkur bestræber vi os på at have fair priser. Når vi fastsætter en pris, gør vi det ud fra hvilke omkostninger, der er forbundet med servicen, sådan at du som kunde betaler for det, du får. Det mener vi er mest gennemsigtigt og mest fair.

Når en forening betaler for at have en konto via et såkaldt omkostningsbidrag, er det bestemt ikke fordi, Merkur skal tjene fedt på foreningen som kunde. Det handler tværtimod om, at der er en række services og en del ar-

Merkurs foreningskunder bliver betjent af et team, der er eksperter på området. Her ses Anette Pedersen, Melissa Hansen og Helle Brogaard, som rådgiver foreninger om stort og småt.

bejde forbundet med en foreningskonto. For eksempel gennemgår en af vores specialister årligt foreningens vedtægter og referatet fra generalforsamlingen. Det gør vi for, at både vi og den enkelte forening fortsat overholder lovgivningen og har styr på alle de mange regler. Derudover indhenter vi legitimation på nye bestyrelsesmedlemmer og sørger for, at ændringer i løbet af året bliver registreret. Opdager vi, at der er noget, der ikke længere er, som det skal være, tager vi affære. Merkur bliver på den måde foreningens garant for, at der er orden i paragrafferne. Foreningskunder bliver ikke betjent af en robot, men af et menneske, som enga-

gerer sig. Det er en service, som vi er meget stolte af.

En del af et værdifællesskab

Mange foreninger gør en stor forskel for andre, og det er noget vi kan relatere til i Merkur. Det er nemlig i den ånd, vi selv er grundlagt og det er det værdisæt, vi stadig arbejder ud fra. Som foreningskunde kan man derfor være sikker på, at de penge, der ikke skal bruges her og nu, altid arbejder for samfundsansvarlige formål. For langt de fleste foreninger vil det også betyde, at deres pengeinstitut er en forlængelse af det værdigrundlag og den vision, de selv bygger på. ■

HER ARBEJDER DINE PENGE

Merkurs bæredygtige fællesskab

Her kan du møde nogle af de bæredygtige, sociale og kulturelle virksomheder, som Merkur låner penge ud til. Vi går ind for gennemsigtighed, og derfor kan du altid følge med i, hvad dine penge arbejder for, mens de står i Merkur. På den måde kan du være sikker på, at dine penge fremmer en bæredygtig udvikling.

Med fokus på kvalitet, gode råvarer og balance mellem natur og menneske har Aurion siden 1974 forarbejdet biodynamiske og økologiske råvarer fra deres dedikerede danske avlere, gennem den traditionelle møller, bageren og helt til forbrugeren. Deres sortiment er blevet udvidet igennem årene og tæller i dag alt fra mel, gryn og grød til færdige brød og chokolade. Aurion har sågar stået bag introduktionen af storhit som spelt og quinoa på det danske marked. Alle deres produkter er statskontrolleret økologiske og Demeterforbundet har også givet dem deres eftertragtede certificering. Du finder Aurions produkter i specialbutikker og webshops over hele landet.

📍 aurion.dk

Dansk Ornitologisk Forenings (DOF) utrættelige arbejde for fuglelivet i Danmark spænder bredt – fra fuglekiggeture til drift af Klima- og Biodiversitetsfonden. DOF er med sine 114 år og over 18.000 medlemmer én af Merkurs mest mangfoldige kunder. Udenfor Danmark er de desuden aktive i naturbevarelse og -beskyttelse med deres partnerskab i BirdLife International. Alle kan være med på turene i det danske land, og man kan sågar følge livet i reden over video hjemmefra på foreningens hjemmeside. Mangler du en kikkert eller andet udstyr til en tur i naturen, kan du finde det og meget mere i foreningens butik Naturbutikken - både som webshop og som fysisk butik på Vesterbrogade i København.

📍 dof.dk

Birdhouse er grundlagt af ergoterapeut Helle Grøndahl i 2003 og hjælper børn og unge med særlige behov. Birdhouse har især specialiseret sig i at analysere børns behov for træning og hjælpemidler inden for spising og mundstimulation. Firmaets spæde barneskridt blev trådt i forbindelse med salg af den bløde gummiske Flexy-spoon, der både kan bruges til spising og stimulation af børn og personer med lav tolerance for sanseindtryk i munden. Siden har Birdhouse ekspanderet og tilbyder i dag mange forskellige hjælpemidler fra skeer til kørestole samt supervision og undervisning for børn, unge og voksne med særlige behov.

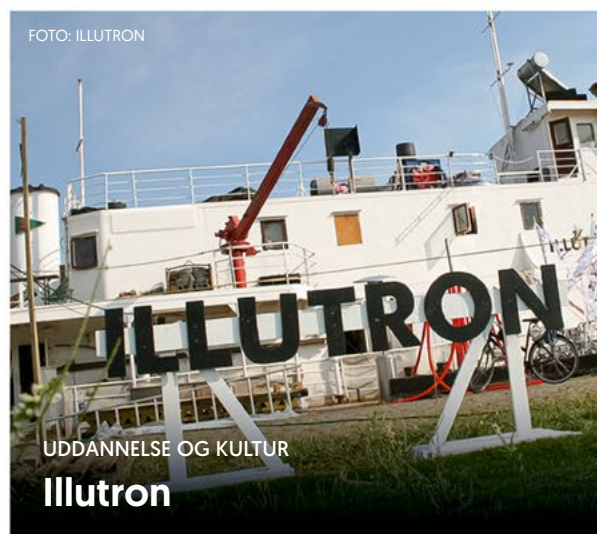
📍 birdhouse.dk

MERKURS UDLÅNSOMRÅDER

Her arbejder dine penge

På Merkurs hjemmeside kan du finde alle virksomheder, institutioner og projekter, som Merkur låner penge ud til, så du kan følge med i, hvor dine penge arbejder.

📍 merkur.dk/her-arbejder-dine-penge

I grænseterritoriet mellem kunst og teknologi finder du kunstnerkooperativet Illutron, som holder til på en gammel og rusten industripram ved Refshaleøen i København. Illutron huser alt fra elektroniknørder til musikere, som genanvender industrirobotter, interaktive lysvægge og alt, hvad man ellers kan drømme om af finurlige lossepladsfund til interaktive kunstneriske eksperimenter. Prammen bruges desuden som flydende kulturhus, hvor installationskunst, dans, ild, lys og musik blandt meget andet trives.

📍 illutron.dk

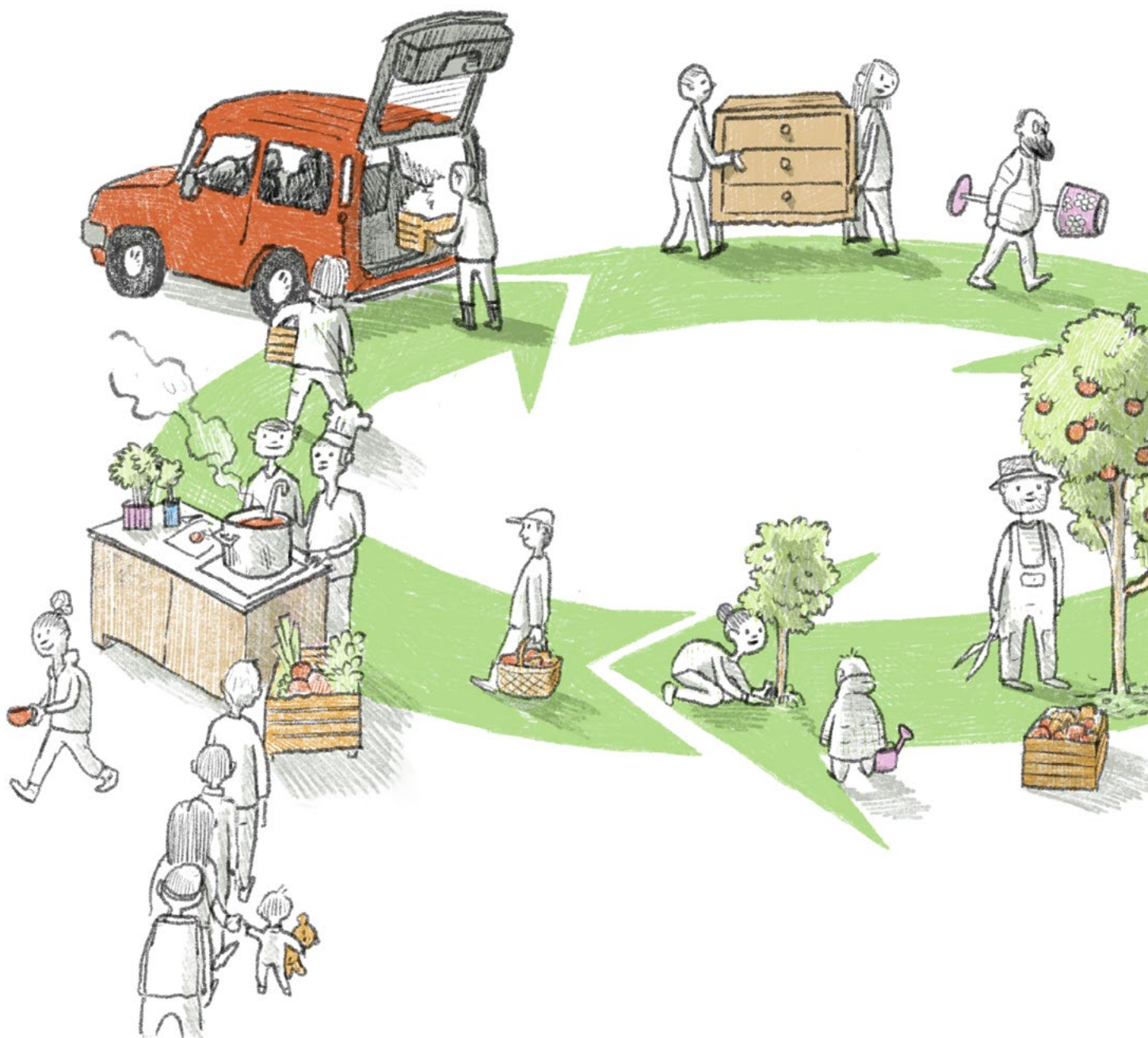

Ingeniørvirksomheden Ekolab har med et fundament tungt støbt i bæredygtighed, indeklima og vedvarende energi sat værdierne i højsædet i deres rådgivning. Disse ingeniører arbejder helhedsorienteret og forsøger i hver opgave at trække så mange perspektiver ind som muligt, så komfort, energi- og miljørigtige løsninger kan gå hånd i hånd. Udover at bistå realiseringen af fremtidige projekter, er de også med til at bæredygtigheds certificere alle slags bygninger og byområder, og sikrer bygningers effektivitet i driften igennem kvalitetsstyringsprocesser.

📍 ekolab.dk

LONGREAD

Fællesskaber kan være medicin for krop og sjæl – og det stik modsatte

Siden fortidsmennesket levede på jorden, har vi mennesker fundet sammen i fællesskaber. Vi indgår i et utal af dem, og de er afgørende for vores fysiske og mentale sundhed. Pengevirke har mødt tre forskellige eksperter, der fortæller, hvad forskningen ved om fællesskaber. Hvilken betydning har de for os mennesker, er de gode eller skadelige, og hvilken rolle spiller de i den grønne omstilling?

Af Lene Outzen Foghsgaard, Pengevirke
Illustrationer: Søren Siebuhr

I byen Roseto i Pennsylvania i USA udspillede sig et mystisk, livsforlængende fænomen i over 100 år, før det i 1954 kom i forskernes søgelys. Lægen Stewart Wolf og sociologen John Bruhns undrede sig over beboernes ualmindeligt lange levetid og høje trivsel i den lille by, og derfor satte de sig

for at finde frem til årsagerne bag.

Forskerne fulgte de godt 2.000 indbyggere i Roseto over en femårig periode, og de overbevisende resultater fra projektet, kaldet Roseto-effekten, endte i det anerkendte tidsskrift "Nature".

Kjeld Fredens, som er læge, hjerneforsker og adjungeret professor ved Institut for Læring og Filosofi på Aalborg Universitet, indleder vores interview med fortællingen om byen Roseto. Resultaterne fra forskningsprojektet viser nemlig, at et tæt fællesskab med andre mennesker har en mærkbar positiv påvirkning af både den mentale og fysiske sundhed. Det er ganske enkelt medicin for krop og sjæl. Han fortæller:

"Roseto-effekten omhandler en gruppe italienere, der i slutningen af 1800-tallet emigrerer til USA og grund-

lægger byen Roseto. Omgivet af mange andre emigranter bor de i deres egen enklave flere generationer sammen. De hjælper hinanden, laver mad og spiser sammen på torvet hver aften. De arbejder hårdt, ryger og drikker og spiser masser af fed mad, og selvom livsstilen påvirker både kolesteroltal og blodtryk og burde forårsage en høj forekomst af hjerte-kar-sygdomme, så lever de længere og også lykkeligere end den gennemsnitlige amerikaner."

Den positive effekt af at være sammen med andre mennesker i et fællesskab opstår først, når man deler en nær hverdag med andre. En enkeltstående middag i haven kan mærkes i kroppen, fordi den gør godt, men at den har en livsforlængende virkning, er der desværre ikke evidens for.

Men hvorfor er vores samfund så ikke i langt højere grad indrettet efter erfaringer fra netop det projekt?

"Det ville også være rigtig klogt, men vi har i dag en kultur, der er så gennemsyret af individualisme, at der opstår en konflikt mellem individualisme og kollektivism. Jeg ser dog ikke et enten-eller. Løsningen ligger i, at vi fra et meget tidligt tidspunkt i både opdragelse og uddannelse bør have fokus på de tre ben; socialisering, kollektiv udvikling og individualisering. Man skal opdage, at man kun kan udvikle sig som individ i samspil og samvær med andre, og at man samtidig er nødt til også at udvikle sig væk fra fællesskabet for at kunne bevare sin frihed og sin individualitet."

Det nære og det store fællesskab

Fællesskab er det, der opstår, når flere mennesker er fælles om noget. Hvis vi vil finde ind til kernen af fællesskabsbegrebet, skal vi ifølge Kjeld Fredens hele 250.000 år tilbage i tiden, hvor fortidsmenneskene lærte at løse opgaver i fællesskab.

"Når man skal løse en opgave, der er større end man kan magte, er man nødt til at gøre det sammen med andre. Det

gjorde neandertalerne, og på den måde opfandt de fællesskabet. At være en del af en flok er en forudsætning for at kunne leve som menneske. Man kan sige, at dét at skabe noget fælles er et fællesskab.”

Fællesskaber kan være nære, som det lille fællesskab i familien, og de kan være store som et helt samfund.

Inge Røpke, der er professor i økologisk økonomi ved Institut for Planlægning på Aalborg Universitet, peger på, at det danske samfund er bygget op omkring et utal af offentlige fællesskaber, som vi alle indgår i.

”Vi har en fælles sundhedssektor, der er organiseret af det offentlige. Vi har skoler, veje, cykelstier, strande, offentlige parker og så videre, der er frit tilgængelige for alle. Vi har i Danmark en hel andelssektor, almene boliger og an-

delsmejerier. Faktisk er hele landbrugets andelssektor opstået ved, at folk er gået sammen om at skabe.”

Hun påpeger, at mange af os sikkert ikke er bevidste om antallet af de mange fællesskaber, vores personnummer automatisk giver adgang til, og at et es-

sentielt aspekt af de mange offentlige fællesskaber netop er, at de skaber en større lighed. Hvis man sammenligner Danmark med et land som USA, er det danske samfund meget mere lige, fordi alle har adgang til eksempelvis sundhedssektoren og uddannelsessystemet.

“

Man skal opdage, at man kun kan udvikle sig som individ i samspil og samvær med andre, og at man samtidig er nødt til også at udvikle sig væk fra fællesskabet for at kunne bevare sin frihed og sin individualitet.

Kjeld Fredens, læge, hjerneforsker og adjungeret professor ved Aalborg Universitet

Sundt eller usundt?

For Kjeld Fredens er der især tre typer af fællesskaber, vi bør kende betydningen af. Det drejer sig om de sunde og de usunde fællesskaber og om det, han kalder for hyggefællesskaberne.

”Sidstnævnte er her vi mødes og drikker kaffe, spiller kort eller golf og så videre. Det er fint og afstressende, men det flytter ikke det store. Hyggefællesskaber er først og fremmest med til at bevare en god relation til andre mennesker. Ser vi nu på de usunde fællesskaber, får de deres mærkat, fordi de på mange måder er ufrie og handlingslamende at være del af. De kendes på, at de er lukkede om sig selv. Her hentes ingen inspiration eller diversitet udefra, og her er ikke plads til forskelligheder. Eksempler kunne være den type stærkt religiøse fællesskaber, hvor man skal opføre sig på én bestemt måde. Som de sidste, men mest udviklende fællesskaber, er der de sunde fællesskaber. De er især kendetegnede ved at være konstruktive og nærende, handlekraftige og innovative.”

Hjerneforskeren uddyber, at sunde fællesskaber bygger på forskellighedens fælles styrke. Her bliver man kloge på verden, fordi man møder diversitet, men også gensidighed. Man bidrager til fællesskabet, og det bidrager til ens egen udvikling med rum til både konflikt og dialog.

Sunde fællesskaber dannes overalt i både små og store sammenhænge, og det handler om at skabe sammen og gøre fælles.

Ifølge Kjeld Fredens fremhæver forskningen en vigtig præmis, nemlig at vi anerkender, at vi er indbyrdes afhængige af hinanden. Han refererer til antropologen Mary Catherine Bateson, der hævder, at uafhængighed er en illusion, og at det fører til ensomhed. Hun siger samtidig, at man ikke kommer ud af ensomhed ved at være sammen med andre, men ved at ændre holdning til ens forhold til andre og acceptere afhængigheden af andre mennesker. Det sunde fællesskab er noget, man konstant arbejder for at skabe i et samspil.

Når man skal løse en opgave, der er større end man kan magte, er man nødt til at gøre det sammen med andre. Det gjorde neandertalerne, og på den måde opfandt de fællesskabet.

Kjeld Fredens, læge, hjerneforsker og adjungeret professor ved Aalborg Universitet

Kan fællesskab mindske CO2-aftryk?

Sunde fællesskaber er altså vigtige for menneskers velbefindende, men de indeholder også et politisk potentiale til at drive innovation og skabe forandring i samfundet.

Kjeld Fredens kan ikke dy sig for at prikke til vores politikere. Han oplever, at de folkevalgte ofte lukker sig om sig selv og hinanden og på den måde kommer til at udgøre et usundt fællesskab. Det ses for eksempel, når de ikke lader borgerne komme til med deres nytænkende idéer og projekter. Han fortæller, at forskning viser, at megen innovation kommer nedefra, og at politikerne derfor skal være særligt opmærksomme på at gøde de borgerdrevne initiativer og fællesskaber, der ser sunde ud.

Ét sted hvor der i høj grad er brug for innovation, initiativ og forandring er i den grønne omstilling. Her spiller fællesskaber også en vigtig rolle. Det fortæller Quentin Gausset, der er antropolog og lektor på Institut for Antropologi på Københavns Universitet. Han har sammen med en gruppe forskere undersøgt forskellige økosamfund i Danmark over en treårig periode. Forskerholdet i det såkaldte COMPASS-projekt ønskede at teste en hypotese om, at økosamfund gør en forskel i forhold til bæredygtighed. Derfor har de målt be-

boernes klimavenlige adfærd og deres oplevelse af trivsel og lykke.

”Fællesskabet er den største aktør i nedsættelsen af CO2,” fortæller Quentin Gausset. ”Det var et af de resultater, vi kom frem til blandt andet gennem et omfattende spørgeskema. Vi har kunnet dokumentere, at mennesker i grønne fællesskaber i gennemsnit har et 27 procent lavere CO2-aftryk end gennemsnitsdanskeren, og i den selvforsynende landsby på Fyn, som var en af vores cases, er CO2-reduktionen helt oppe på 60 procent. Samtidig viser det sig, at folk i disse fællesskaber oplever en større livstilfredshed.”

Udover et lavere CO2-aftryk, oplevede majoriteten af de adspurgte altså også, at de havde et bedre og mere meningsfuldt liv, og det hænger især sammen med deres stærke sociale netværk.

”COMPASS-projektet viser, at en øget livstilfredshed ikke altid hænger sammen med en høj indtjening. Husstandene i nogle økosamfund tjener 30-40 procent under gennemsnittet, og alligevel er beboerne mere tilfredse med deres liv. Blandt andet har fælles mål som miljø og bæredygtighed betydning for deres oplevelse af meningsfuldhed,” forklarer Quentin Gausset. Han

FORTSÆTTES PÅ SIDE 20 ➔

understreger, at beboerne selvfølgelig også har ting at klage over, ligesom alle andre, men det gode trumfer det dårlige.

”Og hvordan ser en hverdag med væsentlig lavere indkomst end gennemsnittet ud? Svaret vil sikkert komme bag på nogen, for ifølge antropologen ligner den din og min. Forskellen er bare, at personer i økosamfund har et mindre forbrug.

”Her gælder afvækst-tænkningen. Beboerne har stort set det samme liv som gennemsnittet, det vil sige, at de kører bil, men deler den ofte med andre. De flyver og har gode rejseoplevelser, men bare ikke fem gange om året. De har computerskærme og mobiltelefoner, men der er færre skærme i husstanden. De spiser sammen og producerer egne fødevarer, og de henter måske gratis tøj og ting i bytterummet. De forbruger de samme ting som andre, men de er flere om samme forbrug.”

At bo sammen er dog ikke i sig selv nok til at udløse den række af positive effekter, som COMPASS-projektet fremlægger. Nøglen skal findes i et dybere lag, i fællesskabets infrastruktur.

”Vores bedste case er den selvfor-synende landsby på Fyn. Her vågner beboerne ikke op om morgenen og tænker, hvordan kan jeg mindske mit CO2-aftryk? De lever bare deres liv, fordi der er opbygget en velfungerende infrastruktur, der sørger for, at fælles-

skabet træffer fornuftige valg for individet. Der er 30 specialiserede arbejdsgrupper, der koncentrerer sig om alt fra delebiler til bytterum, dyrkning af afgrøder og det fælles vedvarende energisystem. Grupperne præsenterer deres overvejelser og valg på en generalforsamling, hvor alle har en stemme. Sådan en struktur kan virkelig rykke på indgroede vaner og åbne op for nye måder at leve og tænke på.”

Den uformelle økonomi har også værdi

Som professor i økologisk økonomi ser Inge Røpke en sammenhæng mellem vores tid og evne til at indgå i fællesskaber og den måde, vi måler værdi i samfundet på. I dag anvendes BNP, bruttonationalproduktet, som nærmest ligefrem proportional med velfærd og lykke, til trods for at BNP teknisk set blot er et udtryk for den samlede produktion af varer og tjenester fratrukket værdien af de råstoffer, der er anvendt. Hun forklarer:

”Taler vi økonomi, skelner man mellem den formelle og den uformelle økonomi. Til den formelle økonomi hører alle de aktiviteter, der er på arbejdsmarkedet og forbrugsmarkedet, mens de aktiviteter, der foregår i civilsamfundet, det vil sige i de private husholdninger, blandt venner samt i sports- og fritidsklubber og så videre, hører under den uformelle økonomi.”

Hun nævner madlavning, tøjvask, rengøring og børnepasning som eksempler på arbejdsopgaver, der ikke tæller med i BNP-regnskabet sammen med de tusindvis af frivillige timer, der hvert år lægges i sportsklubber og velgørenhedsorganisationer eller andre fællesskaber.

BNP'en indfanger ikke værdien af alt det andet, som ikke tæller med. Ud fra et bæredygtigt synspunkt er den ensidige fokusering på vækst i samfundet meget problematisk, mener Inge Røpke. Hvis vi valgte at reducere arbejdsudbuddet og arbejde mindre i den formelle økonomi, ville der kunne frigøres mere tid til aktiviteter i den uformelle økonomi såsom at indgå i meningsfulde fællesskaber.

”Indtjeningen ville på den måde blive mindre, og det er afgørende, når vi skal klare os igennem en bæredygtig omstilling. Verdens udfordring handler om, at der skal bruges færre ressourcer, og det sker blandt andet, når folk har færre penge til forbrug.”

En grøn mission for menneskeheden

Civilsamfundets borgerdrevne initiativer og fællesskaber kan både skabe forandring og give inspiration til den grønne omstilling. Quentin Gausset og hans team fortsætter med at undersøge de grønne fællesskaber i et bredere perspektiv såsom grundejerforeninger og boligkomplekser. Kjeld Fredens nævner en række andre borgerdrevne initiativer, blandt andet projekter med Tiny Houses, hvor ildsjæle er gået sammen om at bygge minihuse for at spare ressourcer.

”Løsningen er at få øje på at al den innovation, der kommer nedefra og anerkende, at den almindelige borger er i besiddelse af stor kreativitet og handlingsmulighed. Folk tager skeen i egen hånd, fordi de klart ved, hvad der skal til. Men de kan ikke stå alene, de er nødt til at skabe et fællesskab, og det gør de så,” forklarer han.

Men vi må ikke glemme, at det statslige fællesskab også spiller en afgørende rolle i den grønne omstilling, mener Inge Røpke. Hun ser et klart behov for masser af statsligt igangsatte aktiviteter

Fællesskabet er den største aktør i nedsættelsen af CO2. Mennesker i grønne fællesskaber har i gennemsnit et 27 procent lavere CO2-aftryk end gennemsnitsdanskeren.

Quentin Gausset, antropolog

med tilknyttet forskning, fx omstillingen af energisystemet. Hun drager en parallel til månelandingen i 1969:

”Da præsidenten fremsagde sin mission om, at USA skulle til månen inden for et årti, blev der satset uanede ressourcer på både forskning og udvikling. Og udover rent faktisk at bringe Neil Armstrong til månen, opfandt man en hel masse nye teknologier, der blev banebrydende og stadig benyttes i dag. En mission, der kostede milliarder af dollars. I dag har vi brug for, at klima og biodiversitet bliver afsat for missionsdrevet forskning og udvikling. Når vi taler missionsdrevne mål, skal det statslige fællesskab træde til. Der er brug for både menneskelige ressourcer og naturressourcer i den grønne omstilling, og det er et spørgsmål om at beslutte og prioritere.”

“

Der er brug for ildsjæle og pionerer, og der er behov for samarbejde og samspil på alle niveauer. Når vi er på en fælles mission, så hjælper det.

Inge Røpke, professor i økologisk økonomi

Dermed ikke sagt, at civilsamfundets initiativer ikke også er vigtige for Inge Røpke, for de rummer en stor kraft og styrke:

”I fællesskaber med stor diversitet er der mange til at tænke nyt og skubbe

nye systemer i gang, og derfor er de fællesskaber vigtige. Der er brug for ildsjæle og pionerer, og der er behov for samarbejde og samspil på alle niveauer. Når vi er på en fælles mission, så hjælper det.” ■

BOGANMELDELSE

Kooperativ Håndbog

- IVÆRKSÆTTERI I FÆLLESSKAB

Danmark er andelsbevægelsens land. Dog ser vi ofte kooperativer som fortidsfund, selvom de findes overalt. Interessen vokser imidlertid stødt blandt iværksættere for at afprøve det demokratiske ejerskab. Disse iværksættere får nu praktisk hjælp i form af en håndbog skrevet af en advokat og en økonom med fingeren på den kooperative puls. Den opslagsvenlige bog er opdelt i korte kapitler, der spænder fra udvikling af forretningsidé til valg af selskabsform. Det hele er krydret med eksempler på særligt nyere andelselskaber og man mærker hvordan det fælles ejerskab giver energi og engagement.

Bogen henvender sig mest til iværksættere med mindre kapitalbehov, da der er en gennemgående stemning af, at man næsten uden penge kan slå sig sammen og gå i gang – hvilket selvfølgelig også er tilfældet i nogle brancher. Bogen giver råd til, hvordan man kan crowdfunde sig til startkapital, men vi savner dog et grundigt kapitel om, hvordan man laver en stærk præsentation i banken, hvis man skal bruge et større anlægs lån samt kassekredit.

Alt i alt en vellykket bog der forhåbentlig vil hjælpe mange og inspirere til fælles ejerskab i nye virksomheder.

- 📖 Kooperativ Håndbog
- iværksætteri i fællesskab,
Helena Reumert Gjerding og
Jacob Rønnoe Rask, 228 sider,
forlaget Nemo

OMSTILLING

Tag del i et grønt fællesskab

Mange ønsker at gøre en forskel for klima, miljø og natur. Nogle vælger at ændre på små ting i dagligdagen for at leve mere bæredygtigt, andre lægger måske hele deres livsstil om. Men det er også muligt at gøre noget i fællesskab med andre. Der kan være en stor styrke og et væld af inspiration at hente i et grønt fællesskab, så her giver vi et par eksempler på klimafællesskaber, du kan tage del i:

KLIMABEVÆGELSEN

En organisation, der kæmper for klimahandling i Danmark. Den er organiseret i medlemsgrupper såsom Den Grønne Studenterbevægelse, Bedsteforældrenes Klimaaktion, FridaysForFuture m.fl.

📖 Læs mere på klimabevægelsen.dk

GRO SELV

Et åbent fællesskab af unge, der eksperimenterer med at gøre bæredygtighed mere virkeligt og praktisk. Du kan deltage i deres workshops og events eller selv være med til at skabe dem.

📖 Læs mere på groselv.dk

OMSTILLING.NU

Et fagligt og socialt netværk for omstillingsentusiaster, der afholder debatter, konferencer, kurser o.lign. En gang om måneden inviterer de til omstillingscafé med forskellige temaer på dagsordenen.

📖 Læs mere på omstilling.nu

ANDELSGAARDE

Som medlem af Andelsgaarde bliver du medejer af den landbrugsjord, som foreningen løbende opkøber med det formål at etablere bæredygtige landbrug til gavn for både naturen, klimaet og medlemmerne selv.

📖 Læs mere på andelsgaarde.dk

Merkur Fonden styrker fællesskaber

Alle mennesker blomstrer, når de kommer ind i styrkende fællesskaber. Det er en af Merkur Fondens fornemste opgaver at støtte mennesker i at udfolde deres evner og muligheder. Her kan du møde tre af de projekter, som Merkur Fonden har støttet det sidste år, og som på hver sin måde skaber og styrker fællesskaber.

Af Kirsten Arup, Merkur Fonden

FOTO: UNDER OMBYGNING

Under Ombygning

- er et håndværkertræf for kønsminoriteter, som i år er støttet af Merkur Fonden. Byggefagene er meget mandsdominerede, og nogle kvinder og kønsminoriteter har det svært med kulturen og jargonen. Det alene kan få nogle til at opgive deres drømmeerhverv i byggefagene – som jo ellers mangler arbejdskraft. Derfor opstod idéen til håndværkertræffet, hvor håndværkere mødes, bygger sammen på et fælles projekt og deltager i debatter og netværksaktiviteter. ”Vi har forsøgt at skabe et trygt rum, hvor der er plads til, at vi er håndværkere og ikke vores køn. Der er plads til at inspirere, snakke om udfordringer og fordele ved at være en kønsminoritet,” siger Laura Klakk, der er en af initiativtagerne.

Indvandrer Kvindecenret

- er et frivilligt fællesskab for minoritetsetniske danskere. En del minoritetsetniske kvinder og deres børn er økonomisk og socialt udsatte og som en konsekvens af det, er der mange, som ingen sommerferieaktiviteter har. Med Merkur Fondens støtte er der gennemført fire sommeraktiviteter i år: En OL-dag, en stafet-dag, en forrygende håndbold dag i Mimersparken sammen med den lokale idrætsklub Nørrebro United, og endelig en sommerfest for familierne. Over 160 børn og voksne har været med. ”Det har været den fedeste dag,” fortæller en dreng på ti år, efter at have været med til håndbold-dagen. ”Vi har spillet håndbold, leget og spist god mad – og så har jeg set mine venner.”

FOTO: FITFORKIDS

Fit For Kids

- er en organisation, der med deres 150 frivillige støtter familier med svært overvægtige børn i ikke mindre end 24 kommuner i hele landet. Med en kombination af træning, coaching, kostvejledning, netværk, motivation og events har de meget stor succes med at opnå vægttab, styrket selvværd, større glæde og trivsel, bedre fysisk form og nye venskaber. Merkur Fonden har i år støttet en af Fit for Kids' sommerlejre.

FAKTA

Vil du støtte Merkur Fonden?

Med din hjælp kan Merkur Fonden støtte initiativer, der skaber håb, fornyelse og omstilling. Gå ind på merkurfonden.dk og se, hvordan du kan bidrage.

KLUMME

Om at flytte i bofællesskab

Af Lars Pehrson og Agnete Fredslund

Hvad gør et par, der har rundet de tres, hvis tre børn for længst er flyttet hjemmefra, og hvor det hus, der engang var passende til familien, nu føles stort og halvtomt? Hvor det, der engang var børne- og ungdomsværelser fulde af liv, langsomt er kommet til at minde mere og mere om pulterkamre? Og hvor "den tredje alder" uden fast tilknytning til arbejdsmarkedet begynder at kunne anes i horisonten, og hvor ens hjem derfor kan komme til at fylde mere i ugens løb?

Måske er et bofællesskab en vej at gå? Det havde vi tænkt en del på. Lars har gennem sit arbejde i Merkur Andelskasse set mange bofællesskaber og været med til at lave finansieringsløsninger til dem, og vi har begge haft lejlighed til at besøge bofællesskaber mange steder i landet gennem årene. Det har efterladt positive indtryk, beboerne har generelt været glade og følte, at fællesskabet gav stor værdi til deres eget liv. Ikke blot er det praktisk og tidsbesparende med fællesspisning, fælles værksted, værktøj og meget andet – der opstår også et levende socialt fællesskab. Statistikken viser da også, at en stor andel af dem, der flytter i bofællesskab, ender med at bo der i mange år. Vane-dannende, så det ud til.

Engang krævede dannelsen af et bofællesskab en dedikeret gruppe af mennesker, der fandt sammen om en vision og selv kæmpede sig igennem alle forhindringer, lige fra at skaffe en grund, lave aftaler med håndværkere, finde finansiering osv. Det kunne tage adskillige år, en uendelighed af frivillige timer og møder og være noget af en udholdenhedsprøve. Ikke underligt, at nogle faldt fra undervejs. En og anden skilsmisse har et bofællesskab under opbygning nok også haft på samvittigheden.

"Selvgroede" bofællesskaber findes heldigvis stadig, og de kalder på stor respekt. Men for os stod det også klart, at vi ikke havde tid og energi til at kaste os ud i en sådan proces. Vi ledte derfor ef-

ter en mere indflytningsklar model. Vi fandt hurtigt ud af, at netop fordi bofællesskaber er så attraktive, er det ikke nemt at finde ledige boliger i eksisterende bofællesskaber.

Derfor var det heldigt for os, at udvikling og opførelse af bofællesskaber er begyndt at blive en forretningsmodel for arkitekter og ejendomsudviklere. Nu kan man i højere grad købe sig ind i et allerede planlagt projekt og i princippet blot vente på at få udleveret nøglen. Helt så nemt er det dog ikke, men forskellen i forhold til at gøre alting selv er til at tage og føle på.

Vores valg faldt på et bofællesskab under udvikling på den gamle flyvestation Værløse nord for København. Det hedder Staldhusene, fordi det ligger

ved siden af en gammel stald. Projektet havde en lidt omtumlet start, men blev hurtigt overtaget af en professionel ejendomsudvikler. Virksomheden så det som en mulighed for at komme ind på et nyt marked i vækst og var villig til en løbende dialog med den gruppe af kommende beboerne, der efterhånden dannede sig om projektet. Vi beboere dannede vores egen forening, så vi samlet kunne forhandle med ejendomsudvikleren. Da halvdelen af de 42 boliger var solgt, gik byggeriet i gang, og i skrivende stund, hvor vi lige er flyttet ind som nogle af de første, er alle boliger solgt.

Efterhånden som resten af boligerne bliver færdige, kommer der også et fælleshus, som vil danne rammen om fællesspisning fire gange ugentligt, samt værksted og andre aktiviteter. Bofællesskabet er for alle, og der er fri handel med boligerne. I praksis viste det sig, at alle køberne heldigvis var optaget af fællesskabstanken og straks meldte sig ind i vores egen beboerforening for at

tage aktivt del i det kommende fællesskab. I modsætning til et selvgroet bofællesskab, hvor alle beboere typisk kender hinanden ved byggestart, var det ikke tilfældet her. Det betyder også, at enigheden om f.eks. principperne for fællesspisningen først kan finde sin en-

“

Foran os venter en proces, hvor de overordnede tanker skal omsættes i praktisk virkelighed. Den vigtigste fællesaktivitet bliver måltiderne, og selv om der er en overordnet enighed om bæredygtighed, er det som bekendt ikke et fast defineret begreb.

delige form, efter at boligen er købt. Det var naturligvis en risiko at tage, men vi er ikke bekymrede.

Lige nu ligner det ikke et fællesskab – vi er kun 5 husstande, der er flyttet ind, og rundt om os er der stadig byggeplads med alt, hvad det indebærer. Sådan vil det være næsten et år endnu. Men foran os venter en proces, hvor de overordnede tanker skal omsættes i praktisk virkelighed. Den vigtigste fællesaktivitet bliver måltiderne, og selv om der er en overordnet enighed om bæredygtighed, er det som bekendt ikke et fast defineret begreb. Så hvordan med balancen mellem kød og plantebaseret, hensyn til allergier, økologi, lokalt producerede råvarer, børnevenlighed, spisetider, 'madstil' og prisniveau? Fællesarealerne skal disponeres med legeplads, boldbane og beplantning, og fælleshusets øvrige muligheder skal udvikles.

Efter mere end 40 år i lejlighed og en familiehuse er et nyt afsnit i vores boligliv begyndt! ■

For Lars og Agnete blev et bofællesskab vejen at gå, efter at børnene for længst er flyttet hjemmefra. De første fem husstande er flyttet ind, og nu venter arbejdet med at udvikle fællesskabet.

FOTO: PRIVAT

✉ MERKURS BREVKASSE

Bæredygtig investering for alle

Går du med spørgsmål om din egen private økonomi eller finanserne i din virksomhed, så skriv til Pengevirkes brevkasse om bæredygtig økonomi, hvor Merkurs eksperter svarer på stort og småt. Send dit spørgsmål til pengevirke@merkur.dk, så besvarer vi udvalgte spørgsmål i næste magasin.

✉ Grøn pensionsopsparing?

Jeg har en lille ratepension på 35.000 kr., som jeg løbende betaler ind på. Jeg vil gerne have investeret bæredygtigt. Kan det lade sig gøre, uden at der bliver alt for mange handler hele tiden?

Venlig hilsen Lene

☐ Kære Lene

Ja, du kan eksempelvis investere din opsparing i Merkur Impact Puljer. Det er Danmarks mest bæredygtige pensionspuljer. Du kan vælge imellem 4 forskellige puljer afhængigt af, hvilken risiko du er villig til at løbe.

Merkur investerer så et beløb, der svarer til din og de andre puljedeltageres opsparing, og du opnår en god spredning af din risiko. Du modtager hvert år et afkast, der svarer til din andel af den samlede investering minus omkostninger. Som med alle investeringer kan afkastet både være positivt og negativt.

Når du vælger investering i en pulje, har du overladt de enkelte investeringer til Merkur, så du ikke behøver at gøre noget, når først det hele kører. Du nyder med andre ord godt af Merkurs ekspertise inden for bæredygtige investeringer.

Du kan læse mere på merkur.dk/puljeinvestering. Held og lykke med de bæredygtige investeringer!

Venlig hilsen

Helle Juul Lynge, investerings- og pensionschef i Merkur

✉ Investering for studerende?

Jeg vil rigtig gerne i gang med at investere via fonde eller puljer, for at jeg ikke selv skal regne ud, hvem det går godt for. Jeg formoder, at man er sikker på, at det er bæredygtige foretagender, man investerer i hos Merkur? Jeg er studerende og har derfor ikke det store rådighedsbeløb at investere for. Men så vidt jeg har forstået, kan man godt gå i gang med at investere, selvom man ikke har mange penge? Hvordan kommer jeg i gang, og hvad betaler man i gebyrer for at investere via fonde/puljer?

Venlig hilsen Christina

☐ Kære Christina

Det kan være en rigtig fornuftig idé at investere via fonde eller puljer, for på den måde bliver din investering spredt ud over mange forskellige værdipapirer, og du behøver ikke selv være ekspert i investering. Vær opmærksom på, at puljer kun er for pensionsmidler.

Når du investerer gennem Merkur, får du mulighed for at vælge mellem nogle af de mest bæredygtige investeringsfonde på markedet. De er klassificeret som mørkegrønne efter EU's standarder, det vil sige den mest bæredygtige kategori, og der er fuld gennemsigtighed, så du altid kan se, hvad du investerer i. Det kan være bæredygtige virksomheder, mikrofinans eller vedvarende energi for at nævne et par eksempler.

I Merkur går vi ind for, at bæredygtig investering skal være for alle, så nej, du behøver ikke en kæmpe formue. Men det skal give mening i forhold til omkostningerne. Minimumskurtagen er 200 kroner så vi anbefaler vores kunder at have 20.000 kroner som minimum. Det første du skal gøre for at komme i gang, er at booke et møde med en rådgiver, det kan du gøre via din netbank. Så skal vi nok sørge for at klæde dig godt på.

Du kan læse mere om, hvilken forskel dine investeringer gør i verden på merkur.dk/investering

Venlig hilsen

Helle Juul Lynge, investerings- og pensionschef i Merkur

MERKUR KLIMAFOND

Flere ladestandere til elbiler i Esbjerg

Som et led i arbejdet med at udbrede elbiler til gavn for klimaet har Merkur nu opsat nye ladestandere med billig strøm til beboere og besøgende i Esbjerg.

Hvis det skal lykkes at få mange flere til at tilvælge elbilen i de kommende år, skal det være nemt at få strøm på bilen. Derfor har Merkur indgået et samarbejde med ladeoperatøren Spirii om at opsætte flere ladestandere i byerne, hvor der er rift om ladepladserne. De første Merkur-ladestandere blev sat op i foråret på 20 forskellige lokationer i København og på Frederiksberg, og nu er der også kommet nye lademuligheder i Esbjerg Kommune.

De nye ladestandere er placeret ved to populære turistattraktioner, Vadehavscentret og Fiskeri- og Søfartsmuseet. Det er oplagte steder at prioritere flere lademuligheder, siger Jesper Kromann, der er direktør i Merkur

Klimafond, som ejer og finansierer ladestanderne:

”Det er helt nødvendigt med en bedre ladeinfrastruktur, hvis vi skal have endnu flere over i elbiler til gavn for klimaet. Derfor er det et vigtigt skridt, at også populære rejsedestinationer kan tilbyde lademuligheder og dermed gøre det stadig nemmere at vælge elbil – også til de længere ture.”

Ladestanderne kræver ikke et særligt abonnement, men kan bruges frit af alle til en lav pris. Som kunde i Merkur får du yderligere rabat. Strømmen kommer primært fra vedvarende energi, og Merkur Klimafond klimakompenserer for den fossile andel af strømsalget med reelle klimaforbed-

rende tiltag. Er der overskud i fonden, bliver det geninvesteret i klimaprojekter.

FAKTA

Merkurs ladestandere

- Kan bruges af alle el- og plug-in hybridbiler til en lav pris.
- Merkurs kunder får yderligere rabat.
- Der er i alt 117 ladepunkter i København og 12 i Esbjerg, og flere er på vej i andre store byer.

Merkur Klimafond har opsat ladestandere 20 forskellige steder i København og på Frederiksberg. Nu er turen også kommet til Esbjerg Kommune, hvor der er kommet nye ladestandere til gavn for klimaet og byens elbilister.

FOTO: FISKERI- OG SØFARTSMUSEET ESBJERG

 KUNDEHISTORIE

I bofællesskabet lever drømmen om det frie og bæredygtige liv

Sjællandsk Muld er det første af i alt seks bofællesskaber i den kommende bydel Hyllegård Høje ved Hvalsø. Visionen er et bæredygtigt storfællesskab med fællesspisning, delebiler og husdyrslaug. Pengevirke har mødt nogle af de første beboere, som er flyttet ind i 30 km² store beboelsesvogne, mens de venter på, at deres huse bliver indflytningsklar. De drømmer om et bæredygtigt og frit liv i fællesskab med andre.

Af Lene Outzen Foghsgaard, Pengevirke

”De første 14 dage sad jeg i min skurvogn i otte graders frost, og jeg tænkte, hvad fanden laver jeg her? Altså jeg syntes virkelig, at det var frygteligt. Det eneste, jeg havde lyst til, var at se serier og drikke rødvin. Jeg flyttede ind den 1. februar som den allerførste.”

Birgitte Sally griner. Hun er 56 år, mor til to voksne børn, selvstændig i virksomheden Sally Kommunikation, hvor hun arbejder som konsulent og underviser, og så er hun næstformand i Sjællandsk Muld. Vi mødes uden for hendes beboelsesvogn eller skurvoggen, som hun kalder den, og det første hun gør, er at tage mig ud, hvor der er udsigt til hele herligheden: 11 ha af den kønneste natur så langt øjet rækker. Terrænet er kuperet og i bunden af skrænten græsser de får, Birgitte har haft med fra sin gård i Odsherred.

Hun fortæller, at ambitionen i Hyllegård Høje er at være delvist selvforsynende med fødevarer. Lige nu arbejder

beboere sammen med fagpersoner på at designe landskabet efter permakultur-principper, så det kan give mad fra træer og flerårige grøntsager, men også har plads til selvforsyning med årstidens grønt. Samtidig skal der kun være den mængde dyr, jorden kan bære. Birgitte har valgt at flytte til Sjællandsk Muld allerede nu for at få plads til få-

“

Sjællandsk Muld vil skabe et levende boligfællesskab, der forener det moderne liv med ambitiøse bæredygtige løsninger.

Vision, Sjællandsk Muld

rene, men også for at være en del af processen. Hun er kommet sig over chokket, som hun siger. Alt er godt.

”I fremtiden skal her ligge seks bofællesskaber med i alt 300-400 beboere. Sjællandsk Muld er det første.”

Venteliste til frihed

Det begyndte med en gruppe venner, der drømte om at skabe en bæredygtig landsby. Årene gik, nogle faldt fra, men primus motor-parret, Sylvester Rishøj Jensen og Rebecca Bang Sørensen, fandt til sidst en 22 ha stor grund ved Hvalsø, tæt på Lejre, der blev finansieret gennem deres virksomhed. På grunden lå også den gamle gård, Hyllegården, som siden har lagt navn til storbofællesskabet, og nu er tænkt som omdrejningspunkt. Birgitte Sally fortæller:

”Udover Hyllegård Høje kommer fællesskabet til at råde over en 2.000 m²

FORTSÆTTES PÅ SIDE 30 →

“

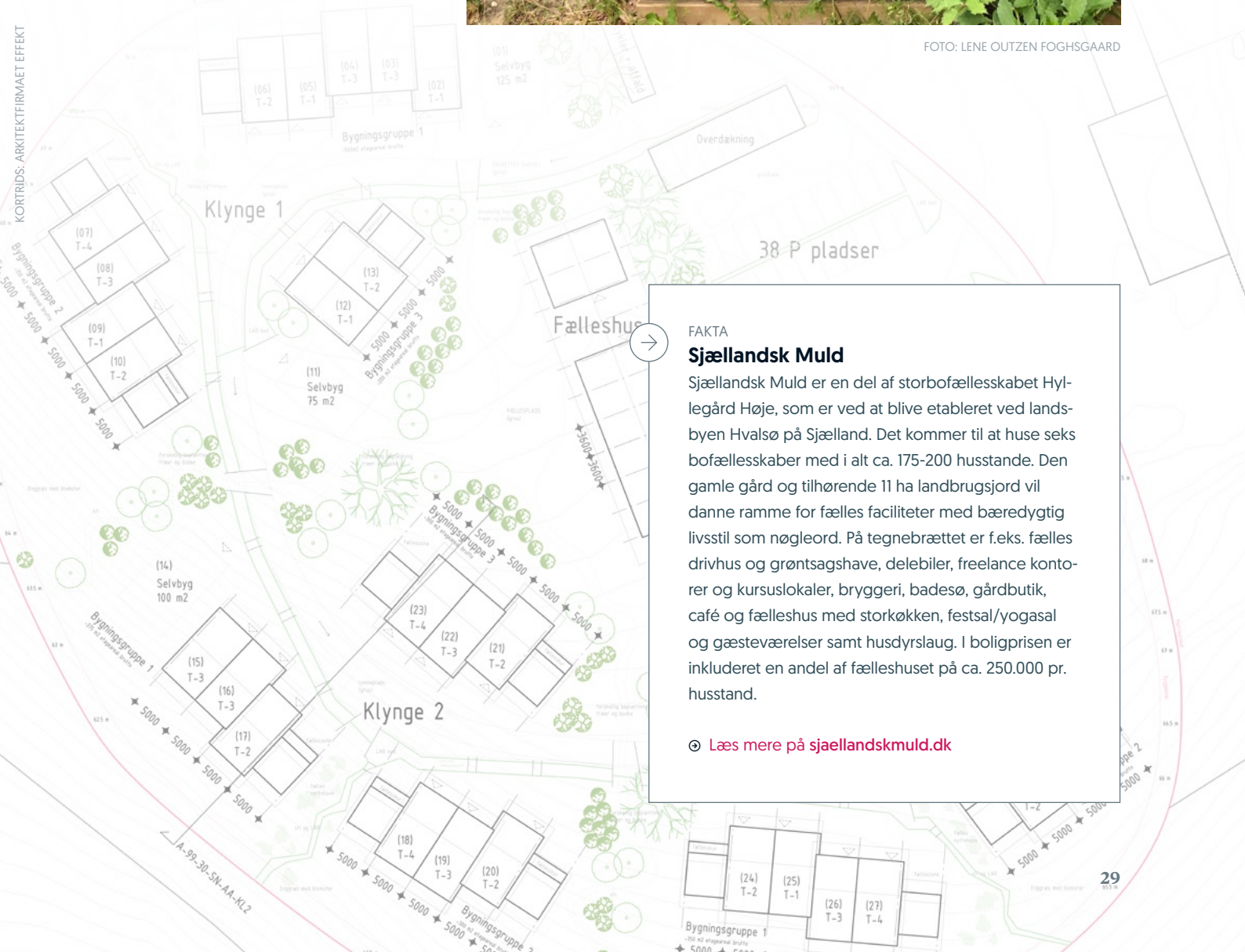
For mig er aldersspredningen afgørende, så vi ikke render rundt i vores egne små ekkokamre, men udfordres på vores forskellige måder at tænke og være i verden på.

Birgitte Sally, beboer

FOTO: LENE OUTZEN FOGHSGAARD

KORTRIDTS-ARKITEKTERMÅET EFFEKT

FAKTA
Sjællandsk Muld

Sjællandsk Muld er en del af storbofællesskabet Hyllegård Høje, som er ved at blive etableret ved landsbyen Hvalsø på Sjælland. Det kommer til at huse seks bofællesskaber med i alt ca. 175-200 husstande. Den gamle gård og tilhørende 11 ha landbrugsjord vil danne ramme for fælles faciliteter med bæredygtig livsstil som nøgleord. På tegnebrættet er f.eks. fælles drivhus og grøntsagshave, delebiler, freelance kontorer og kursuslokaler, bryggeri, badesø, gårdbutik, café og fælleshus med storkøkken, festsal/yogasal og gæsteværelser samt husdyrslaug. I boligprisen er inkluderet en andel af fælleshuset på ca. 250.000 pr. husstand.

© Læs mere på sjællandskuld.dk

stor staldbygning, der skal istandsættes, og her kan fx laves gårdbutik, café, butikker, værksteder og andre fællesfaciliteter.”

Udover bæredygtigheden er diversitet et væsentligt nøgleord for Birgitte Sally. Hun fortæller, at Sjællandsk Muld er inspireret af bofællesskabet Permatopia, hvor der er en fastlagt fordeling mellem børnefamilier, voksne uden hjemmeboende børn, seniorer og unge.

”Fordelingen betyder desværre også, at vi har måttet sige nej til en del børnefamilier. For mig er aldersspredningen afgørende, så vi ikke render rundt i vores egne små ekkokamre, men udfordres på vores forskellige måder at tænke og være i verden på.”

At det især er børnefamilier, der står i kø til en bolig, kommer ikke bag på Birgitte Sally.

”Det giver helt klart en frihed for både børn og forældre. Vi har holdt flere sociale arrangementer, og her ser vi, hvordan forældrene er smadder gode til at tage sig af hinandens børn.”

For Birgitte selv er bofællesskab en ny boform, og hun tænker, at der uden tvivl vil være kanter, der skal slibes af undervejs.

”Jeg glæder mig til at udforske og lære, så vi kan være her sammen på en

fornuftig måde. Det er klart, at når vi skal leve så forskellige aldre sammen, så vil vi også støde mod hinanden. Selvfølgelig bliver det ikke kun rosenrødt.”

Det fælles tredje

”Så er der kaffe”. Tobias Landwehrjohann Badu vinker mig over. Han, ægtefællen Amanda og datteren Charlie på fire år, er flyttet ind i skurvognen ved siden af Birgitte Sally den 1. juni. Foran beboelseskøret står en pallesofa, som vi sætter os i. Tobias Badu er 34 år og uddannet snedker. Han er vokset op på Fyn i et villakvarter, hvor han og kammeraterne cyklede rundt dagen lang, og levede det frie liv. Et begreb han vender tilbage til flere gange. Han fortæller om familiens vej til Sjællandsk Muld.

”Efter at have boet syv år i Københavns nordvest-kvarter i en lille lejlighed fik vi vores drømmebolig, en stor andelslejlighed. Vi tænkte wow, men så kom Charlie. Det var ikke længere fedt, men besværligt at bo på 4. sal, og på gaden var der biler og støj.”

Ligesom mange andre børnefamilier i lejlighed vokser længslen efter hus og have, og parret fandt hurtigt et parcelhus på Amager, hvor de boede i to år, men det var ikke det rigtige for den lille familie.

”Vi følte os fastlåste. Alle blev bag deres hæk, og der var ikke noget fællesskab. Vi tænkte, er det her virkelig livet for os?”

Derfor begyndte parret at lede efter bofællesskaber. De tog til infomøde ved Sjællandsk Muld en dag, hvor solen stod højt, og de skrev under på et rækkehus, der er estimeret til at stå indflytningsklart i efteråret 2022. Familien har solgt huset på Amager og skilt sig af med alt overflødig, for de er gået fra 106 til 30 m2. Datteren Charlie kalder konsekvent det nye minihjem for ”Slottet”.

”Der var intet, der bandt os til huset, så vi tager gerne et langt indløb her. Jeg synes jo allerede, at vi har et fællesskab. I sidste weekend flyttede endnu en familie ind med to drenge lidt ældre end Charlie. De leger allerede sammen. Vi er nu tre beboelseskøret udover Rebekka og Sylvester i hovedhuset og Rebekkas forældre, der bor i en af længerne. Rundt omkring Hyllegård Høje ligger en del andre boligklynger, så her er masser af naboer.”

Tobias Badu taler om Sjællandsk Muld som det fælles tredje - en fællesmængde, hvor man mødes om de samme værdier blandt andet lysten til diversitet og en bæredygtig livsstil i form af fællesspisning, nyttehaver og

“

Hvis man er samlet i et godt fællesskab med nærvær og fælles aktiviteter, så tror jeg, at man helt automatisk får følelsen af et ekstra indhold i livet.

Tobias Landwehrjohann Badu, beboer

FOTO: LENE OUTZEN FOGHSGAARD

FAKTA

Tjekliste til dig, der overvejer bofællesskab

- Du har mod på at involvere dig i et fællesskab og bidrage med både kræfter, tid og kompetencer.
- Du har grundlæggende lyst til diversitet og samvær med andre, såsom fællesspisning, aktiviteter og fælles faciliteter.
- Flytter du i et ikke etableret bofællesskab som f.eks. Sjællandsk Muld, hvor rammerne ikke er defineret på forhånd, er du villig til at præge fællesskabet gennem dialog og diskussion. Flytter du i et allerede etableret bofællesskab er du indstillet på at indgå i den eksisterende kultur.
- Du synes deletanken er spændende og kan se fordelene i at dele visse ting med andre, frem for altid selv at eje hver sit.
- Du er klar til at indgå i et demokrati, hvor alle har direkte indflydelse på fællesskabet, og du er indstillet på at indgå kompromiser.

værksteder, hvor man kan skabe ting sammen. Drømmen om et liv i bofællesskab handler først og fremmest om Charlie, forklarer hendes far.

”Hvis man er samlet i et godt fællesskab med nærvær og fælles aktiviteter, så tror jeg, at man helt automatisk får følelsen af et ekstra indhold i livet. Det vigtigste for os er at kunne give vores datter det frie liv. Ikke at være fanget bag en parcellushæk, hvor enhver legetale kræver planlægning. Her kan hun selv tage initiativet. Det giver også os en frihed.”

Værested for klimatanker

For Tobias og Amanda Badu er fokus på det bæredygtige liv også centralt for deres valg af bofællesskab. Det handler først og fremmest om næste generation.

”Jorden er kun til låns. Vi bliver nødt til at sørge for, at den kan gives videre. Som forældre tænker vi rigtig meget på Charlies fremtid, og Sjællandsk Muld kan hjælpe os til at leve endnu mere klimavenligt.”

Tobias Badu nævner det bæredygtige byggeri, vedvarende energi som fælles opvarmning, planer om delebilsordninger, egen fødevarerproduktion og i det hele taget idéen om deleøkonomi i form af at eje tingene sammen.

”Trampolin, græsslåmaskine, boremaskine, de ting kan sagtens deles, og

det giver enormt god mening at gøre det. For mig har det været en aha-oplevelse at skulle skære ind til benet og kun tage det med videre, som vi virkelig har brug for.”

Tilbage til landsbyen

Amanda Amadea Badu er født i Danmark, mens hendes far er opvokset i en landsby i Ghana. Amanda har flere gange besøgt landsbyen, og hun oplever, at dét at flytte ind på Hyllegård Høje føles ligesom at komme hjem.

”I min fars fødeby hjælper man hinanden. Man deler et måltid mad, ligesom man naturligt deler de arbejdsopgaver, der er i fællesskabet.”

Amanda fortæller om en oplevelse fra i morges, hvor hun og Charlie fodrede får sammen med Birthe, en ældre kvinde fra et bofællesskab i nærheden.

”Birthe blev enormt glad, og det giver livsglæde at være sammen på tværs af generationer.”

Hun mener, at unge i dag kan lære rigtig meget af den ældre generation og refererer tilbage til farens landsby, hvor især ældre har en vigtig stemme.

”De ældste i samfundet har både viden og erfaring, som jeg kan lære en masse af, hvis jeg lytter efter. Man bliver mere ligeværdig, når man lever flere aldre sammen. Alle har betydning, og man får en menneskelig og ikke kun faglig identitet.”

Amanda, der er uddannet skolelærer, og nu har fået job i lokalområdet, oplever mere nærvær og øjenkontakt efter hun er flyttet på landet.

”Jeg har i årenes løb dagligt set børn og unge, der viser alvorlige tegn på mistrivsel i form af angst og stress, og det er ikke kun børn fra ressourcetsvage familier. Forældre i dag har generelt for travlt. Børn er for længe i institution, og der er ikke lige en bedsteforælder i nærheden.”

Vi bliver nødt til at ryste posen, fastslår hun, i forhold til klodens ressourcer og menneskets mentale velbefindende.

”Vi er alt for meget i vores egne celler, og jeg tror ikke, at vi kan holde til det. En af løsningerne kunne være at finde tilbage til landsbysamfundet og værdierne her. For vores lille familie har det i hvert fald givet mening.”

Jeg går over for at sige farvel til Birgitte Sally. Hun sidder på sit dørrin i den lille have, der er indhegnet pga. de to hunde. Der er vilde blomster, og et drivhus med grønne tomater. Da hun får spørgsmålet, hvad hun glæder sig allermost til, kommer svaret prompte:

”Gravemaskiner! Alting er foregået foran computeren, men lige straks begynder det. Der skal graves og støbes fundamenter og skabes hjem. ■

♥ Sjællandsk Muld er kunde i Mercur

DEBAT

Demokratiske virksomheder blomstrer i Europa – Danmark skal med på bølgen

Af Magnus Skovrind og Ditte Brøgger, hhv. direktør og videnskonsulent i Tænketanken Demokratisk Erhverv

I Europa springer der et hav af demokratiske virksomheder frem. Der er en masse spændende eksempler at fremhæve; I Italien ser man markant vækst i medarbejderejede og lokalt ejede virksomheder. Her er andelen af beskæftigede i den demokratiske sektor steget fra to procent af arbejdsstyrken, til i dag at være på over ti procent. I England er udfordringen med generationsskifte i virksomheder vendt til en succes, netop ved at fremme erhvervsdemokratiske former som et nyt alternativ. Det betyder, at en virksomhedsmodel, der baserer sig på demokratiske medarbejderstyrede fonde, har haft stor fremdrift i England. I Spanien har de mange demokratiske virksomheder modstået det sidste årtis kriser langt bedre end landets øvrige virksomheder.

I Danmark har andelsbevægelsen stor betydning for vores demokratiske selvopfattelse. Vi har formentlig en af de største demokratiske sektorer i verden. Men vi er blevet overhalet. I dag er vi håbløst bagud, når det kommer til at skabe nye demokratiske virksomheder og fremme nye demokratiske virksomhedsformer.

Skal vi ride med på den erhvervsdemokratiske bølge, som vi ser i flere andre Europæiske lande, kræver det, at den offentlige sektor i højere grad bakker op om nye initiativer. Men de eksisterende demokratiske virksomheder har også et ansvar, og de kan være med til at genetablere Danmark som et erhvervsdemokratiske foregangsland.

Demokratiske banker kan hjælpe

Nogle af dem, der kan gøre en forskel, er pengeinstitutter fra den demokratiske banksektor. Her har man erfaring og viden om, hvordan solide erhvervsdemokratiske strukturer ser ud, og man kender betydningen af medlemsdemokrati, medbestemmelse og demokratisk organisering.

Stort set alle demokratiske pengeinstitutter har samfundsformål indskrevet i deres vedtægter eller strategier. Andelskasserne og de foreningsejede banker er oftest fokuseret på brede samfundsspørgsmål som bæredygtighed eller fællesskaber, mens sparekasserne har et klart lokalt fokus og støtter op om deres lokalsamfund. Det viser vores undersøgelse om de demokratiske pengeinstitutter. Merkur Andelskasse har længe gået forrest i forhold til at tage et stort samfundsansvar og støtte op om en lang række samfundsgavnige projekter. Andelskassen vurderer desuden nye virksomhedskunder ud fra både økonomi, men også påvirkning af samfundet, herunder miljø, klima og den sociale profil.

Hvis fokus på at støtte de fællesskabsintresserede iværksættere øges, kunne det på sigt gavne hele den demokratiske sektor. Men det kræver interesse og viljen til at løbe en risiko og engagere sig i nye demokratiske virksomheder og startups. Konkret mangler iværksættere og forretningsfolk at blive præsenteret for mulighederne i at udbrede ejerskab og indflydelse for eksempelvis medarbej-

dere, forbrugere eller lokalsamfund. Den demokratiske banksektor er ideel som en større spiller i forhold til at styrke den danske demokratiske sektor, fordi de er demokratisk funderet, har den rigtige indsigt og fordi de har mangeårig tradition for at understøtte samfundsgavnlig initiativer.

Ligeledes kan initiativer fra andre etablerede demokratiske virksomheder spille en rolle. Tænk hvis virksomheder som Coop, de demokratiske elselskaber og forsikringselskaber samt boligsektoren mere aktivt påtog sig rollen med at skabe bedre rammer for vækst i den demokratiske sektor. Disse virksomheder kan eksempelvis stille deres viden og vejledning til rådighed for demokratiske iværksættere, der ligger tæt på deres egen kerneforretning og derved skabe et nyt arnested for erhvervsdemokrati i Danmark. Transport, fødevarer, IT, sundhed og virksomheder med grønne forretningspotentialer ville være oplagte områder. Inden for disse områder kan der skabes et dansk erhvervsdemokratisk boom, hvis de etablerede demokratiske spillere blev understøttet i at udvide deres andelstilbud for deres medlemmer hos de iværksættere de tog under vingerne eller samarbejdede med.

Mere mangfoldige iværksættertilbud

Hvis fællesskabsorienterede iværksættere kunne få hjælp til finansiering og opstart hos ligesindede, i stedet for at få en stjerneinvestor med fra Løvens Hule, kunne man styrke mangfoldigheden. Men en af udfordringerne er, at den traditionelle banksektor oftest ser de demokratiske virksomheder som mere risikable. Det skyldes primært, at de ikke har direkte adgang til kapital, som man eksempelvis har, hvis man har en stor investor som ejer eller er børsnoteret.

Den fordom står i direkte modsætning til det, man ved om de demokratiske virksomheder: Nemlig at de måske ikke er risikable nok. Internationale studier viser, at demokratiske virksomheder ser ud til at være både mere stabile i eksempelvis krisetider, og at medarbejderejede virksomheder er mere produktive.

Nyt fokus i det offentlige

De demokratiske virksomheders engagement i at kickstarte nye demokratiske virksomhe-

der, kan naturligvis ikke stå alene. Der er også behov for, at det offentlige sætter ind på en række områder. Først og fremmest er der brug for viden i det offentlige erhvervsfremmesystem. Rådgivere i kommuner og ErhvervsHuse har et for ensidigt fokus på virksomheder med exit-strategier og afkast til investorer. Denne bias er ikke gavnlig for de fællesskabsorienterede iværksættere eller for den sags skyld for den demokratiske erhvervssektor.

Et vigtigt sted at starte er at sikre, at de offentlige erhvervskonsulenter har tilstrækkelig viden om demokratiske virksomheder. Der er ligeledes behov for at imødekomme de kapitalproblemer, som demokratiske iværksættere møder, hvis de ikke vil overgive vitalt ejerskab til eksterne investorer. Én måde at håndtere dette på er at øremærke dele af Erhvervsfremmemidlerne til de demokratiske virksomheder. Samtidig med at sikre, at Vækstfondens initiativer også målrettes demokratiske virksomheder med respekt for at sikre et langsigtet og demokratisk ejerskab. Dette er ikke tilfældet i dag, hvor der oftest kræves indflydelse og exit-strategier af ansøgerne. To krav der er i direkte modstrid med et langsigtet demokratisk ejerskab.

Der er altså behov for at man fra det offentliges side får sat fornyet fokus på at skabe de næste generationers andelsbevægelse – men ligeledes er det afgørende, at de demokratiske virksomheder også selv bidrager til udviklingen. Vækst i den demokratiske sektor, vil i sidste ende styrke alle. ■

FAKTA

3 gode argumenter for demokratiske ejerformer

- Demokratiske virksomheder er stabile og sikrer beskæftigelse selv i krisetider. Dette er modsat hvad investorer og finansielle rådgivere oftest har af fordomme.
- Medarbejderejede selskaber er en tand mere produktive end virksomheder med andre ejerformer. Det har den økonomiske forskning i employee ownership slået fast og forskningsmiljøerne spørger nu sig selv hvilke mekanismer, der ligger bag produktivtetsstyrkerne.
- Demokratiske virksomheder tager samfundsansvar og er en afgørende del af det levende demokrati i Danmark.

FOTO: HENRIK WAGNER

NY INVESTERINGS- OG PENSIONSCEF

Bæredygtighed og afkast går hånd i hånd

Da Helle Juul Lynge blev tilbudt et job, hvor hendes værdier kunne forenes med det håndværk, hun har forfinet gennem mange år, slog hun til. For som hun selv siger, er det tid til at sætte handling bag ordene. "Jeg er ingen helgen, men det handler for mig om sund fornuft. Vi bliver nødt til at gøre noget ved de kriser, verden står overfor," siger hun. Hun sætter derfor stor pris på Merkurs helhedsorienterede tilgang til bæredygtighed, hvor der også er fokus på omsorg for mennesker og værdien af kulturlivet.

“

Jeg er blevet bekræftet i, hvor meget bæredygtighed fylder i Merkur. Rent faktisk fylder det meget mere, end jeg troede var muligt i et dansk pengeinstitut.

Helle Juul Lynge, ny investerings- og pensionschef i Merkur

Helle har tidligere været ansat i Sydbank, Nørresundby Bank og Spar Nord. Hun har arbejdet med investering i mere end 20 år i både ind- og udland og har kunnet se, hvordan investeringsverdenen har forandret sig over de seneste år. "Jeg er blevet bekræftet i, hvor meget bæredygtighed fylder i Merkur. Rent faktisk fylder det meget mere, end jeg troede var muligt i et dansk pengeinstitut."

Helle tiltrådte 1. april i år, og hun ser det som sin fornemste opgave at være garant for, at bæredygtigheden kan gå hånd i hånd med en god forretning. "Kunder i Merkur skal både have en god og solid formuerådgivning og mulighed for at gøre en forskel. Det er ikke nogen modsætning, men en både-og-løsning, vi kan tilbyde," forklarer hun.

GABV

Mærkedag for en bæredygtig økonomi

Den 3. november var Banking on Values Day! Merkur er en del af den internationale bevægelse for værdibaserede banker, Global Alliance for Banking on Values. Sammen med de 66 øvrige medlemmer fra hele verden slog vi et slag for, at penge kan drive en cirkulær og bæredygtig økonomi, der gavner alle og er i balance med planeten. Dagen faldt i år samtidig med klimatopmødet COP26, som også bl.a. har sat fokus på at mobilisere finanssektoren. Derfor er det opløftende at se, hvordan værdibaserede pengeinstitutter over hele verden går forrest og viser vejen for en bæredygtig økonomi.

Close the loop with Banking on Values

Global Alliance for
Banking on Values

NYHEDSBREV

Nyt om bæredygtig investering

Merkurs nyhedsbrev om bæredygtig investering udkommer fire gange årligt og er for dig, der vil:

- Høre sidste nyt om trends og tendenser inden for bæredygtig investering.
- Læse inspirerende historier om den forskel dine investeringer i Merkur gør i verden.
- Søge inspiration til, hvordan du kan give dine penge mening gennem investering.

© Tilmeld dig på merkur.dk/investeringsnyt

NY ERHVERVSKUNDECHEF

Forener værdier og forretning i Merkur

Merkur har siden sidste Pengevirke fået ny erhvervskunde-
chef, Ole Mathiassen, der er tiltrådt 1. marts. Ole har arbejds-
sted i København, hvorfra han har ansvaret for at styrke ar-
bejdet med at sikre, at Merkurs erhvervskunder altid får den
allerbedste service og rådgivning.

Ole Mathiassen kommer til Merkur med en lang og fagligt
stærk baggrund i bankverdenen. Hans ambition er at forene
bankfagligheden med Merkurs værdier, "at professionali-
sere den gode vilje," som han selv udtrykker det. Ole har
senest arbejdet som hhv. områdedirektør og First Vice Pre-
sident i Danske Bank koncernen, hvor han er trænet i at
kunne se kreditværdighed og forretningsmuligheder i alle
typer af industrier. Det talent bruger han til at se muligheder
frem for begrænsninger i de særlige sektorer, som Merkurs
erhvervskunder arbejder inden for.

Ole har en stor interesse for antroposofien, som har fået
en voksende betydning, ikke bare for hans personlige liv,
men også i tilgangen til hans virke, og værdigrundlaget i
Merkur har derfor vakt stor genklang hos ham.

Ole har arbejdet med store lån til store virksomheder i sine
tidligere stillinger, men i dag giver det mere mening for ham
at arbejde værdibaseret og for et større formål: "Det handler
i bund og grund om, at vi som mennesker skal have det
godt, og at kloden skal have det godt. Så størrelsen på lå-
nene betyder ikke så meget for mig mere," siger han.

“

**Det handler i bund og grund om,
at vi som mennesker skal have det
godt, og at kloden skal have det godt.
Så størrelsen på lånene betyder ikke
så meget for mig mere.**

Ole Mathiassen, ny erhvervskundechef i Merkur

INFORMATION

Kender du nogen, der skal sidde i Merkurs repræsentantskab?

Repræsentantskabet fungerer som sparringspartner for be-
styrelsen ved vurderingen af strategiske og udviklingsmæs-
sige spørgsmål, og som ambassadører for Merkur. På gene-
ralforsamlingen vælger andelshaverne et repræsentantskab
på højst 25 medlemmer, og fem er på valg hvert år. Repræ-
sentantskabet vælger seks medlemmer til Merkurs besty-
relse. Derudover vælger Merkurs medarbejdere tre medlem-
mer.

For at opstille som kandidat til repræsentantskabet skal man
ifølge Merkurs vedtægter:

- Være andelshaver
- Anbefales af en stiller, som også er andelshaver
- Være opstillet inden den 15. januar 2022

Opstilling afleveres eller indsendes skriftligt til en af
Merkurs afdelinger. Du er også velkommen til at sende
opstillingen til sekretariatschef Hanne Brodersen på
hb@merkur.dk. Selve valget sker på generalforsamlingen
den 2. april 2022. Kontakt Lars Pehrson på lp@merkur.dk,
hvis du vil vide mere om, hvad det indebærer at være
repræsentantskabsmedlem.

NYHEDSBREV

Få Pengevirke digitalt

Vil du spare papiret og modtage Pengevirke i din digitale
postkasse, kan du tilmelde dig via vores hjemmeside. Hvis
du samtidig vil afmelde det fysiske magasin, så kontakt din
rådgiver i Merkur.

☉ Tilmeld dig her: merkur.dk/pengevirke-nyhedsbrev

PENSION

Nem investering med bæredygtige puljer

Vi har gjort det nemt for dig at investere din pensionsopsparing bæredygtigt. Merkur tilbyder nemlig bæredygtige investeringspuljer, hvor din opsparing kan indgå sammen med andres. Det samlede beløb bliver dermed så stort, at Merkur kan sprede det over et væld af værdipapirer i vores bæredygtige investeringsunivers. Dette reducerer risikoen for den enkelte investor, samtidig med at dine penge får den maksimale indflydelse.

✔ Du gør en forskel

Du investerer i bæredygtige og socialt ansvarlige aktier og obligationer, som gør en forskel i verden, samtidig med at investeringen genererer et økonomisk afkast til dig.*

✔ Det er nemt for dig

Merkur tager sig af de enkelte investeringer. Så når du har valgt en pulje, kan du læne dig tilbage og nyde godt af vores bæredygtige investeringsekspertise.

✔ Tilpasset din dristighed

Vi tilbyder fire forskellige puljer, der varierer alt efter din risikovillighed. Ingen investering er dog uden risiko, og derfor rådgiver vi dig grundigt, så vi kan finde et niveau, der både passer til din økonomi og kan give dig ro i sjælen.

Læs mere om vores investeringspuljer på merkur.dk/puljeinvestering eller ring til os på **7027 2706** – vi sidder klar til at hjælpe dig.

* Enhver investering er forbundet med risiko og historiske afkast er ikke nogen garanti for fremtidige afkast.